Контрольный экземпляр

ТАХАН МАССАВА А КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКЕ ГIО!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ★ ШОАТТА, 18 АПРЕЛЬ, 1987 ШУ. ★ № 47 (7393). ★ Мах 3 кеп.

КАГИРХОЙ — ХIАМА РЕВОЛЮЦИОННИ КЕРДАДАККХАРА ТВОРЧЕСКИ НИЗ

ВЛКСМ XX съезде М. С. Горбачева даь къамаьл

Деза новкъостий комсомольцаш!

ШоллагIа ди да ленински комсомола — хIама ца эшшаш хIара сага деналеи къахьегамеи къонал ювзаенна йолча организаце, вайна массанена а вахаре путевка, социалистически вахар деннача организаце XX съездо болх бу.

Хетаргахьа, тахан, ВЛКСМ хIанзарча съезде санна, са цIаккха укх тайпара геттара боккха безам хиннабац дискуссена юкъе дакъа лаца. Иштта уйла я, хов сона, парте Центральни Комитетерчен правительстверчен са новкъостий а. Сона хетачогIа, из кхетадеш а да. Зале ба Советий вай мехка тахаха ди а кхоанара ди а гойташ бола нах. Дерригa укхаза дувцаш дар таханарчоа меттел кхоаненна а доккха маIан долаш да. Укхаза хIанз бац, хила йиш а яц хIама бе-башха ца хетараш, хIана аьлча хIаранена холу, хо ца делча йиш яц — из юкахьахинна комсомольски денал. денале уйла, дас санна еш йола тахаеи йоакхои кхоаненга кхача гIертилгеи. Шун дог-уйла тхога йоал. Шуца цхьана тхо а къонлу укх деношка. (ТIоараш тох).

Коммунистически парти, ерригa вай общество геттара чIоагIа дезаш я шун съезд этапни хилар а мехка кагирхой боламе керда оагIув хьаеллар а. Докладо а пренеша а тешал ду комсомоло мехка хьалхашкара, халкъа хьалхашкара ший бехктокхам кхетабеш хилара, кIоаргача хувцамий, вай дахаш йолча вай общества ерригa оагIонаш кердаяхара процесса кхы а хьинарегIа юкъебовла кагирхой боккха безам хилара. Из дика безам ба, цунна мара ховрг а дац балхеи вахареи маIан кхетаде а дог айде а. (ТIоараш тох).

Шун съезда хIама дIадехара атмосферо тхо гIад ца дохалуш Iедалийтац. Из мохк дегIаахара хIанзарча этапа, тахан вай обществас кхоачашъеча проблемай иралаи лоархIамаи йоагIаш я. Тхо тешаш да цу атмосферо беррига советски кагирхой делерхачунга кхача гIертар хьахьокхаш хиларах. Укхаза съезде, дерригне а йоах кагирхой вай мехка хулаш йолча революционни процессай дIакъоастаде йиш йоаца дакъа шоаш хилар холуш ба. ХIаьта из дика явлени я. Дувцар да комсомола позицех. КПСС ЦК цIерагIа аз къоабалъю комсомол массанеца цхьана тIехьа я перестройкана аьнна йола Виктор Мироненкой заявлени. (ТIоараш тох). Оаха из, новкъостий, хьатIаэц, мехка берригача кагирхой позици хиларах тарра, хIана аьлча шо цун викалаш да. (ТIоараш тох).

Кхы доккхагIа а аргда аз: партена геттара боккха политически лоархIам болаш я шун позици. Комсомольски съезд я къаьстта бехктокхамеча хана — майрра дIадоладенначен тIагIертта болх бечеи хана. Общественни хувцамий чулоацамга диллача из, дувцилге яц, вахара моллагIча ханал тIех я. Шо, деза доттагIий, социалистически общество революционни кердайоаккхача юкъе дакъа лаца дезаш да. (ТIоараш тох).

Шун бе йоал сийлахьйоккхача паччахьалкхен геттара йоккха экономически потенциал, нана лаьттан уникальни рузкъаши хозали. геттара доккхий Iилмана карагIдаьннараш, вай культура а идеологе а гуманистически ганзаши традицеши. Оаш дIахо дахьа деза Октябра гIулакх, планета тIа машар лорабе беза.

Кагирхошта тIабуж геттара боккха бехктокхам. Мохк бахьан, социализма кхел бахьан, ерригача адамий цивилизаце маьрша кхоане бахьан бола бехктокхам. Тхона, партийни новкъосташта, ловр да доккхийча де лерхIарий духьа низ ца кхобар. Из ма дий сага вахаре эггара керттердар. (ТIоараш тох).

Таханара ха гражданственноста, политически идейни къонахчал хьахилара башха дика школа я. Доладенначa хувцамий маIанга кIоаргагIа кхача, цар новаторски уйла тIаэца, шоай ноахала а ерригача обществана а уж мел лоархIаме я дикагIа довза гIерта. Духхьал иштта кхетадарах — перестройкаца дувзаденнача хувцамий кIоаргал, масштабность а кердадар а кхетадарах мара хьахургъяц творчески къахьегама бокъонца йола, дийна стимул, новкъостал дергдац вай социалистически паччахьалкхен историе эггара бехктокхамечарех йолча цхьан этапе ший моттиг, ший декхар къаьгта довзара.

Тхона лов шох перестройка хьинаре, кхетаме доакъашхой хилар. (ТIоараш тох). Са майрра иштта ала а безам ба: дерригa тIа ма эца тийше. Кхетаде дерригa а. цу кхетадара кIийлен тIа шоай вахара, шоай балха хиланза яргйоаца выводаш е. Алхха иштта нийса, уйла яь позици эш перестройка декхараш кхоачашдара.

Советски наьха хIара тIехьено кхоачашдаь да ший керттера декхар. Шун даькъа кхоачача декхарах дувцалехьа «Вай кагирхой кхоанено кер кIоаргта тохаболийт са. Из революце дакъа да» яхаш Владимир Ильича аьннача дешашка юхаверза безам бар са. Из нийса дар Ильича аьннача хана, из кхы кIезигагIа лоархIаме, маIан долаш нийсен дац — тахан а. ХIана аьлча революци дIахо йодаш я. (ТIоараш тох).

Эггара йоккхагIча чотагIа воай историе мах а беш, вайна гу ерригa коталонаши карагIдаьннараши, гIалаташи, халахетараши саготонаши. Цу чотагIа доккхал а деш вайна оалалургда: Октябра новкъа а айтта, кагирхоша революционни къовсамхой тешам боабанзар, шоай декхар кхоачашдир (ТIоараш тох).

Уж цхьан ноахала революци, граждански тIоми хьалхара пятилеткаши хиннай, кхычарна — Сийлахь-боккха Даймехка тIом, къонал, кхоалагIчарга кхьачад тIом чакхбаьнначул тIехьагIа боахам меттаоттабаь турпала шераш. Оаш а шун нийсархоша а тахан дIаэц целинни лаьтта аьхарашкара, Тюмене мехкдаьтта доалла моттигаш хьайийллачаргара, БАМ биллачаргара, СибарегIа электростанцеш яхкарашкара, Iилма-технически прогресса лакхаленаш караерзаьярашкара эстафета. Шоаш кхо ца беш къахьегача хьахул вай халкъ а мохк а сийлахь-боккхий беш дола сийлахь-доккхий гIулакхаш. (ТIоараш тох).

Советий мехка къонал массаза а хиннай ший халкъа, ше хьалкхеьча а кхетаьча а ший Даьхенна ма йоаггIара. Иштта хиннад, тхо, коммунисташ, тешаш а да: иштта хургда тIехьагIа а. (ТIоараш тох).

Съезда трибуна тIара мукъаба сона партеи комсомолаи цIерагIа шун хьалхагIа дабаха сий дола нах — адамий вахаре эггара йоккхагIйола революци яьраш, социализм хьалдъяьраши лорааьраши, Советски Социалистически Республикай Союза низ чIоагIбаьраш чIоагIа лархIа а дег тIара баркал ала а. (ТIоараш тох).

Цар гIулакхаш историе мах баь варгвоаца ганз я. Уж даимаи халкъа дага латтаргда. Из мехкя сийлахь-йоккхача биографе турпала кхел я!

I.

Новкъостий! Кердадаларан эргалонаш яран парте лаьцача наькъа маIан белгалдоалаш да лоацца формулаца: социализм алсамагIа хилар. Укхаза да керттерча хаттара дола жоп — вай дерригаш цхьана дахаш долча обществана яха могаш хилар.

Октябра 70 шеро хьахекхай социалистически строя низбола вахара ресурсаш. Социализмана тIехьа — Iалаьмате йоккхий социальни коталонаш, массане бакъдаь дола экономически культурни карагIдийннараш, дог гIоздоаха исторически перспективаш. Де бокъо а йолаш, доккхал ду вай цох, вай дахаш долча общества сийлахь-доккхачa маьхаленашта хам бу.

Долаш да кхыдола хаттар а: вай сатедеш дий-хьогI гIулакхий хIанзара хьал? ХIаьта укхаза ерригача реалистичностаца а духхьала а дIаала декхарийла да вай — дац, вай сатедац цар. Укхаза вайна хьалхашка латта декхар да социализма ерригa совленаши таронаши, цун геттара йIаьхий йола материальни а моральни а арсенал, цун геттара боккха низ бола революционни заряд гучаяккхар а цох пайда эцар а.

Социализм алсамагIа хилар, аьнна вай оалача хана — вай белгалдоах экономически, культурни а нравственни а даькъе адамлен цивилизаце авангарде хила могаргйола. даим кердаювлаш, дегIаухаш йола социализм вайна эшаш хилар. (ТIоараш тох).

Социализм алсамагIа хилаг — из да боахам делабеча дукхагIа динамизми кхоллами, организованности порядоки. Iилман ларда тIеи инициатива йолаши, доал дара эффективность йолаши хулга.

Социализм алсамагIа хилар — из да социальни нийсхо дукхагIа хилар, къахьегама сий лакхдар — социалистически общества эггара езагIа йола маьхале.

Социализм алсамагIа хилар — из да вай цхьана долча вахаре демократизм, гласность, коллективизм наха юкъе лелаеча гIулакхашка адамленал дукхагIа хилар, шийх саг хетараи ше лоархIаш хиларая оамалаш дукхагIа йоахкаш личность хулга. Социализм алсамагIа хилар — из да лакхача патриотически лерхIарашка кхача гIертар чIоагIагIа хилар, мехка гIулакхех дукхагIа саготои машарах дукхагIа йоакхои яр.

Вай массане юкъара декхар — советски наьха дерригача ноахалий декхар — низ болаш эза техача санна йIаьхий держава а йолаш XXI бIаьшерене Даьхе дIахояхар. (ТIоараш тох).

Новкъостий! ХIанз ший шу кхаьчад вай общества ерригача сферашка перестройка е вай доладенна. ХIаьта дувцалга а доацаш, хулаш латтачох уйла еш ба нах. хинна даьннача а хургдолча а хувцамий мах бу. хьалха хиннaчунца нийсду, перестройка еча даьха толамаш а гIалатдувлараш а белгалдоах. Дуккхачар увттаду хаттар: вайна де карагIдаьннар а аьттув ца баьннар а малагIа да? Керттерчох аргда аз. Лоацца юкъа, исторически бустамегIа лаьрхIача, кIезига бац вай баь никъ. Из бар бакъдолчун, долаш долчун кердача тайпара критически мах бара никъ, керда идеяш, общественни кердадовлара концепцеш хьакхоллара хала никъ. ХIаьта цох гуш дола доаггIар хьахулаш а латт. Мехка эттача гIулакхa хьала еш йола кIоаргта анализ, негативни явленешта ю ирра критика, вахаре еш йола дегIаухаш латта демократизаци, общество моральни цIенъялара, наьха сакхетама тувса баргал дIаяккхара, цар социальни хьинар айдалара юхьиг хинна дIаэттай.

Лоацца аьлча, атта хиннаяц чакхъяьнна период, бакъда, бухсоццаш аьлча, геттара пайдане-м хиннай, Эггара доккхагIа маIан дола хIама де карагIдаьннад вайна цу этапе: миллионий сакхетама чуйнжай кердадовлара, революционни хувцамаш дара идеяш, воашкахьа даьккхад вай халкъа дукха доккхагIа дола дакъа. Дерригне тешал ду вай общественни вахара лостам луш бараш перестройка яра тIехьара бараш болга. ХIаьта тхона хетачох, тIа-тIа чIоагIлургья, дегIаухаргья из процесс, из тенденци. Из да, новкъостий, эггара керттердар. (ТIоараш тох).

Перестройка, парте XXVII съезда белгалбаьккха вай политически никъ чакхбаккхара керттерча лостамех йола гаьнна йолха решенеш тIаийцай вай. Цар шоашта чулоац ерригa сфераш: экономика, культура, социальни дакъа, партийни общественни организацей, къахьегама коллективай вахар.

Оалаш ма хиллара дийцача, нийсса комлас йолаш да вай тахан, белгальяьккхай нийсъяь йола азимут а. ХIаьта чакхдаьннача шин шеро дукхагIа тешам болийтаб вай хеража никъ — дегIаахар сихдаран эргалонаш яран никъ — нийса хиларах. ХIанз керттера дар — дIахьалхашкахьа ахар, дозала центр тIаийца йола решенеш вахаре кхоачашъяра беча практически балха тIа йигар. Со ала валлац: дискуссеш елга соцадергда вай. КIезига дискуссеш эшаргьяц вайна хIанзчул тIехьагIа а, перестройка яро вайна хьалхашка увттадеш дола тIа-тIа кердагIа дола дешаш къесталара. ХIаьта а хIанз лоархIамегIа дар — практически гIулакха тIехьа да.

Хинначун урокаш йицъялийта йиш йолаш дац вай. Аз хьалхагIа дийцад цох, бакъда хIанз а цIаькхазза аргда: вайцига хьалхагIа а кIезига яцар тIаийеш йола дика решенеш, бакъда, даим а тIакхоачавацар цар обществос дог даьхача цIенхашттарча хувцамашта. Кхоачавацар эггара хьалха гIулакхаца уж бакъъеш ца хилар бахьан долаш.

КПСС Центральни Комитето массавар цIаькхазза а цIаькхазза а тIахьех гIулакхаш дара. ГIулакх делга, гIулакх делга, кхы цIаькхазза гIулакх делга — цох латт хIанзарча этапе перестройко толам баккхара кIийле. Айдаь дешаш кIезигагIа, чулоацамца айдаь практически гIулакхаш дукхагIа. (ТIоараш тох).

Духхьал цудухьа, хьамсара новкъостий, тха, парте Центральни Комитето. Советски правительства шун съезде викалаш болчарий, дегаш геттара гIоздоахаш да комсомольски съезда гIулакхацара дола хьал, практически дакъа лацарца, къоначa энергеца перестройка яра гIо де, цун уйла-нигат а гIулакхаш а чIоагIде шо гIерташ хилар. ХIаьта хила доаггIаш да укхаза Ленински дешаш: «Духхьал къахьегаме, болхлошцеи ахархошцеи цхьана мара йиш яц бокъонца бола коммунисташ а хинна дIаотта». ХIаьта из ма дий ВЛКСМ санна йолча политически организаце керттера декхар. (ТIоараш тох).

Доклада тIа а выступленешка а цкъа доацаш дукхаза а Ильича цу уйлана теркам тIаийзар делегаташа. Практически гIулакхий ха хьатIакхаьчай, яхаш вай оалача хана комсомоло массанахьа ший балха моттиг лохаш хилара, перестройка дерригa декхараш кхоачашдеча цо дакъа лацара, цхьан моттиге латташ хиларца къовсам лоаттабара, мехка вахаре дикагIча оагIорахьара хувцамаш дара хьинарегIа тIера хилара тIехьех оаха. Аз къоабалъю съезда делегатий хьинаре позици, цу даькъе укх трибуна тIара къамаьл дьраш а болаш. (ТIоараш тох).

Цкъазза хаттар ду: бийтеш перестройка яра духьала бараш, хIаьта бале, малаш ба уж? Цкъаза письмошка а тIехь сога дехар ду: «Михаил Сергеевич, массехк тайпан цIи мукъа якка». (Зале бел).

Сона хетачох, нийсса дувцаргдолаш оттаде деза из дош. Вайцига бац перестройка яра политически моастагIий, яц оппозици. Йолаш я цу революционни хувцамий хьалхарча этапа халонаш.

Уж халонаш вайна массанена йоагIаш я, цу е кхыча боараме. ХIаьта вай дерригаш а, иштта аргда вай, вай ханара бераш да. Баргал геттара хьахинна йола механизм духхьал ше яхаш яцар. ЦК, Правительстве, министерствашка, республикашка, областашка хаьдда нах бар из лелаеш бараш. Ба уж къахьегама коллективашка, кхыметтел комсомоле а ба, консервативни уйлашта тIадерза шоана хала хинна дале а. (ТIоараш тох).

Дувцар да, вай хIанз кердача хьисапе уйлае декхарийла да, деш дар кердача тайпара де деза, кердача хьисапе болх бе беза, керда декхараш къестадар кердача тайпара карадерзаде деза яхилга. Цунца ювзаенна я перестройка хало а чоалхане а.

Хетаргахьа, дIаьынначунна тIатоха деза, къаьнача Iаьдалагiа бахарга баьнна нах болга, вз хувца безам бац цар е хувц, цхьабакъда, геттара мела. Цар позице нийса жоп лац перестройка кIийленна. Цхьабарашта, масала, дезадаланзар тIагIерттa дIадехилга, тIадиллача гIулакха тIехьа цIенхашттa хеттилга. ЧIоагIа дIаьынначул тIехьагIа: ше хьабаьча балхага хьежжа дIаэцаш дар а хила деза аьлча, — цхьабараш цунна раьза хиланзар. ХIаьта алал, иштта дош оттадар нийса дац-теш? Вай дегIаяхара леламе ше хьалхадоаккхаш деций из? Хет сона, шо раьза хургдолаш санна, из кабинете дагалувцаш дац аьнна. Вахаро иштта дIадех. (ТIоараш тох).

Бакъда, иштта дола гIулакхаш юхатоха атта дац, хIана аьлча, дукха бараш Iемаб дуккхача шерашка па даьккха алапи, «тешам боллаш» йола премеш ийе, иштта кхы дIахо а из санна а. Иждивенчески потребительски уйлаш дIаяхара эшаш ба цIенхашттара экономически кхетамеи болх. Вай обществе сага материальни юкъареи хьал къоастаде деза къахьегамца, духхьал къахьегамца. (ТIоараш тох). ХIаьта, уж принципаш йоха ца еш йинтара, де дезар да из мехка масштабашка, хIара къахьегама коллектива де гIертар.

Къаьстта къахьегама коллективашка. Перестройка ког-гIортолга яра духьала уж я. Духхьал укхаза тахан къовсам лоаттабу вахаро ше тIа ца эцаш цхьан метте мел лаьттачунца, сомаьккхача къахьегамхой инициативо. (ТIоараш тох).

ХIаьта, бокъонца, бюрократизмаца къовсам лоаттабар санна йола проблема къаьстта белгальяккха еза. Шун съезде хьакайкадир из декхар лоархIаме хилар кхетаделга. Бюрократически зуламца къовсам лоаттабара бола тешам болаш йий-теш общество? Болаш я. Вайна ховш да цу даькъе де дезар фуд. Эггара хьалха де дезар да гласность хулийталга, эшаш я критика, вай общества демократически юхьигаш дIахо дегIаккхувлар.

(ДIахододар 2, 3-ча оагIош тIа).

ПАРТЕ ТЕШАМО ДЕГАШ АЙДАЬ

Практически гIулакхашца бола безам, перестройкана, мохк социально-экономически дегIаухилга сихдара юкъе хьинаре дакъа лаца гIертилга тешавеш хьахьокх советски кагирхоша ВЛКСМ XX съезде бахкийтараша. ЦIенхаштта а критически а ювц цар кагирхой керттера проблемаш.

Съездо 16 апреле дIахо болх бир Москве.

Гулбеннараша тIоараш тохарца тIаийцар новкъостий **М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, С. Л. Соколов, Ю. Ф. Соловьев, Н. В. Талызин, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, И. В. Капитонов.**

ДIахо йийцар ВЛКСМ ЦК-и ВЛКСМ Центральни ревизионни комиссеи отчетни докладаш.

Делегаташа дийцар партена хьалхашкарча, халкъа хьалхашкарча, мехка кхоаненна хьалхашкарча боккхача бехктокхама уйла йолаш. Гуччахьа а объективни а мах бир цар комсомолерча гIулакхий хьала. Перестройка эггара халагIа участкаш ерригача Союза, хIара комсомольски организаце моттиг йолга белгалдаьккхар Ю. В. Андропова цIерагIча Новолипецки металлургически комбината воккхагIа волча оператора **Н. Жигулина**, Украина ЛКСМ ЦК хьалхарча секретара **В. Цыбуха**, Вологодски области «Майский» совхоза машинаца доахан деттача мастера **М. Астафуровас**, кхычар а.

Iуйрийнарча заседане къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара **М. С. Горбачева**. ЧIоагIа теркам тIабохийташ ладувгIаши дIаьхдаь тIоараш детташи хилар къамаьл.

Практически балха юкъе, вахара юккъе хилар, Iилма-технически прогресс сихъяра беррига къона низ дIабалар хано дIадехар да. Кхоачашдара къонача Iилманхойи специалистийи бола лоархIам бувцаш, материальни производство дегIайоадаярай эргайоаккхаш тоаяран тIехьарча дерригача халкъа къовсаме йоагIаш йола моттиг хьаллацара царна новкъостал де комсомол декхарийла хилар, белгалдаьккхар ВЛКСМ Ленинградски обкома хьалхарча секретара **С. Романова**, А. А. Скочинске цIерагIча горни гIулакха Института (Московски областа г. Люберцы) кагирхой ханна йолча творчески коллектива кулгалхочо **С. Солода**, ВЛКСМ Хабаровски крайкома хьалхарча секретара **В. Зюкина**, кхычар.

Цунца дувзаденна хьежар кагирхой ханна йолча творчески коллективай таронашка. Къаьстта укхаза аттагIа да Iилма вIаштIехьдаккхара керда методаш йовза, производствацара, практикацара цун бувзамаш чIоагIде. Бокъонаш иштта коллективай кIезига а йий - хьогI, бакъда гIулакхага диллача, цу бокъонех пайда эца цкъарчоа атта дац. Е администраце кхетабац иштта объединеней лоархIам, е проверкаш новкъаювл. ХIаьта фуд укхаза хьажа? Кагирхоех дукхагIа теша деза, бакъда царгара дукхагIа хьадеха а деза, цунца цхьана Iилмагара а. Мехка, цун кагирхой кхел дух-хьал тийша ма йий вай хаьдда керача техникана, эггара дикагIча технологена чудовларах.

Съезде белгалдаьккхар тахан, цIаккха ца хиннача тайпара, кагийча нахаи мехкараштеи идейно - политически, нравственни кхетам луча комсомола бола лоархIами моттиги кхетаяр а къоастаяр а лоархIаме хилар. Лозунг, маршаш, лаьрхIа варгвоаца походаш дий-

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа).

Марша доагIалда, къахьегама цIей!

ГРОЗНЫЙ

Советски наьха массазара гIулакх а хинна дIаэттад Сийлахь - воккха баьчча В. И. Ленин ваь ди дикача къахьегамца белгалдоаккхилга. Цу традицена тешаме болаш болх бе арабаьннаб тахан беррига советски нах санна Нохч - ГIалгIайчен столица города Грозне къахьегамхой а Владимир Ильич ваь 117 шу дизара хетадаьча субботнике дакъа лаца.

«ЦIеча шоаттден» лостам телара вIашагIъеллача городской штабе баьча лоархIамах 254 эзар саг ва субботнике дакъа лоацаш. Царех 70 эзар саг — шоай массазарча балха моттигашка.

Города улицашка, скверашка, майдашка шоай балха моттигашка цхьалхлеш, кIираш тохаш, басараш хьокхаш, кхыдола балхаш деш ва 180 эзар совгIа саг.

Субботника къаьстта дика кийчбеннаб «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене къахьегамхой. Цар машиннаькъа Грозненски отделене коллективаца селхан планал совгIа дизельни доагор тIадола езайоккха состав дIаяхьийтар.

ХIаьта «Оргтехника» яхача производственни объединене коллективо 70 эзар сома маьха продукци арахецаргья цунца цхьана 15 эзар сома маьха халкъа эша товараш долаш.

«Автоспецоборудованиe» яхача опытно экспериментальни завода къахьегамхоша 35 эзар сома маьха продукци арахецаргья.

Шоаш укх денга кхоьчча бийдала, энергоресурсий, материалий чотагIа къахьегаш предприятеш я тахан. Иштачарех я «Старогрознефть» мехкдаьттеи гази йоаха управленеи Грозненски автокомбинатеи коллективаш.

Нийса аьннад коммунистически субботникех коммунизма зIирргаш, аьнна. Из бакъза баргбоацаш болх бац, хIара саго ший лоIамаца общества духьа деш хIама да. Цудухьа цаI санна хоза арабаьннаб городера нах субботнике дакъалаца.

Массанена хьокхам телаш ба тIемеи къахьегамеи ветеранаш, йIаьхий къахьегама опыт йола нах.

«Город хьайна езе — гIулакхаца дIахьокха» яхача девизагIа болх беш ба тахан Грознера къахьегмхой.

Тахан болх барах даьккхача ахчах 200 эзар сом пятилетка фонде дIачулургда грозненцаша.

ШАЛИ

Кхы а беркатегIа къахьегаш чакхдаккха лерхI шаьлахоша В. И. Ленин ваь 117 шу дизара хетадаь таханара къахьегама цIей. Цхьа дезал санна барта болаш ленински коммунистически субботнике дакъа лаца районера балха араваьннав 42900 совгIа саг. Царех керттерча производстве къахьегама вахте латташ ва 8990 болхло. Цу даькъе гIишлош хьалъеча 1950 гаргга гIишлонхо, промышленносте 3550 болхло, юрта боахамеи цунна чуйоагIача тайп-тайпарча предприятешкеи 3500 гаргга ахархов болхлон.

Кхоьчча бийдала материалий чотагIа «ЦIеча шоаттдийнахьа» болх беш я шийтта предприятеи совхозеи, 49 цеха, ферма, бригада коллективаш, 1330 гаргга болхло.

Ленински коммунистически субботник хьинаре къахьегаш чакхдаккхара доккхий декхараш тIаийцача района промышленноста болхлоша тахан арахецаргья 320 эзар сома маьха тайп-тайпара промышленни продукци. Кхыча деношкарчул дуккха овсарегIа болх а беш, тахан шоаш даьккха 34120 сом алапи шийтталагIча пятилетка фонда юкъедахьа дош деннад къахьегама вахте латтараша.

МАЛГОБЕК

Тахан Малгобекски районе балха араваьннав 17600 совгIа саг. Кхыча деношкарчул дуккха овсарегIа болх а беш, белгалдаккха дош деннад цар къахьегама цIей. Массазарча шоай балха моттигашка къахьегаш ба 5060 совгIа саг болхлой. Царех промышленносте къахьегаш 1600 болхло, гIишлош хьалъеча 550 гIишлонхо, транспорте 440 совгIа саг. ХIаьта юрта боахамеи кхыча юртбоахама предприятешкеи шоай хьинар кхоца деш къахьегаш ба 1930 совгIа саг ахархойи болхлойи.

Бахача наха МагIалбике хьалдеча бIаь квартиреи 70 квартиреи йолча шин цIагIа гIишлон - монтажни балхаш деш ва 150 совгIа гIишлонхо.

Кхоьчча бийдала, материалий чотагIа «ЦIеча шоаттдийнахьа» болх беш я кхаь предприяте, 29 цеха, участка, бригада коллективаш, 350 болхло.

Ленински коммунистически субботнике шоай керттерча производстве къахьегама вахте латтараша тахан арахецаргья ткъо эзар сома маьха тайп-тайпара промышленни продукци. ХIаьта шоаш хьинаре къахьегаш даькккха цхьайтта эзар совгIа сом алапи шийтталагIча пятилетка фонда юкъехьу цар.

КПСС ОБКОМЕ

ПРЕССА ВЫСТУПЛЕНЕШ ПАЙДА БОАЛАШ ХИЛА ЕЗА

КПСС обкома бюро хьежай республика массови информацеи пропагандаи средствай выступленей действенность лакхъярах долча дешага.

ТIаийцача соцам тIа белгалдоах КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума, парте XXVII съезда решенеш массови информацеи пропагандаи республикански средствай хьинар айдара низ бола импульс хинна дIаоттар. Газеташ, радиои телевиденеи дукхагIа теркам тIаахийта яьнна НГIАССР социально-экономически дегIаахар сихдара проблемашта, интернациональни; тIемапатриотически а атеистически а кхетам балара дешашта. Публикацешкеи телерадиопередачашкеи тIа-тIа дукхагIа а ирргагIа а критика ю республике нийслуш йолча негативни явленешта. Шоай газеташца партийни органаша беча балха тIа хьахила йолаеннай белгалара система: журналисташца хан-ханнахьа деча вIашагIкхетарашка царна лу гуччахьа а хьалха хинначул дукхагIа а республике, городашкеи районашкеи долча хьалех дувцаш йола информаци, белгалдоах журналистийи рабселькоровски активеи низаш тIадерзадара керттера лостамаш. КПСС обкома отделашка, парте дукхача горкомашка а райкомашка а хьеж массови информацеи пропагандаи средствай выступленешка, прессо гучадьха кхоачамбоацараш дIадахара чакхйоахача мероприятешта тIахьожам лоаттабу. КПСС обкома, КПСС Шалински, Ножай-Юртовски, Грозненски, Советски а кхыча а райкомий бюро заседанешка хаьддача выступленеех долча дешашца цхьана дувц кепайоазонна партийни кулгалделга дIахо эргадахара, цун выступленей действенность лакхъяра хьакъехьа дола дешаш. Массови информацеи пропагандаи средстваша яь критически замечанеш нийса кхета-еш, уж дIаяхара де дезар оперативно ду дуккхача юххьанцарча парторганизацеша, советски а боахама а органаша.

Цунца цхьана массови информацеи пропагандаи республикански средствай выступленей действенность, царна партийни кулгалдара боарам КПСС XXVII съездо дIадехарашка хьежача хила ма боаггIара бац.

Республика кепайоазоно, радиоси телевиденеи доаггIача тайпара тIагIерттаи тIа-тIа хадданзеи дувцац перестройка яра леламахи цун проблемаехи. IалашдаьдацНохч-ГIалгIай АССР халкъа боахами культуреи дегIакхувлара целевой программа, цу даькъе лоархIамегIъяр — 1986 — 1990 шерашкеи 2000 шерага кхаччалца йолча юкъаи лаьрхIа йолча республика къахьегама ресурсех пайда эцар тоадара программа а йолаш, кхоачапгъяр духьа шерра пропагандистскии организаторскии болх вIаштIехьбоаккхилга.

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа).

КАГИРХОЙ—ХIАМА РЕВОЛЮЦИОННИ КЕРДАДАККХАРА ТВОРЧЕСКИ НИЗ

(ДIахододар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Из дац хана дола а утилитарни а де эшаш дар, цхьачар лерхIаш махиллара. Дош латт принципиальни даьккъе. Эргалоний дIахьалхашкахьа кхувла низаш да гласность, критика, демократи, хIаьта уж ца хуле цхьан метте латтара юха а тIадугаргда вай.

Шоана ховш да, хIанз а тIехьа къувсаш да, ца йоагIаш дукха яций критика. Иштта дукха эший гласность, демократе ца эшача гIулакхашка кхоачадергдий-теш вай яхаш.

Вай из къовсам лархIац цхьа негативни гIулакх санна: цо чулоац вай общество хила ма еззара хилийтара йоанхо елга. Демократи я яхаш хабарашка довла йиш яц. Кердачоа тIехьаболаш санна хетийташ бола нах а болаш ба, хIаьта гIулакха тIа дIатIакхаьчача, цар увттаду демократи, критика, гласность дегIакхувлара тайп-тайпара хьалаши, бахьанаши.

Хац сона, КПСС ЦК цIерагIа цу дешах лаьца са заявлени массаэлагIа хургья, хIаьта цIаьхказа а аргда: новкъостий, вай общества политически нравственнии унахцIено лораеш хила еза критикен гласности. (ТIоараш тох). Демократех доагIар аьлча, массане а кхетаде деза ха хьатIакхаьчай, йолаш я из ха: бокъонца демократи йоаца социализм хила йиш яц. Социализм — къахьегамхой строй, социализм — из демократи. (ТIоараш тох).

Цунца цхьана, чIоагIа белгалдаьккхача сов дац аьнна хет сона: демократи — из яц вIалла анархи, шийна товш мел дар леладе йиш йолаш, ший чоташ кхычунца чакхъяха йиш йолаш, шийна болча аьттонна моллагIчун сий доаде йиш йолаш. Долче, из санна йола факташ йолаш я, къьаьстакъаьста уж яле а. Ше лерхIаш дар чакхдаккхара журнал, газет, массови информаце средстваш тIаерзае йиш яц. Бокъонца йола демократи хьакъоастае йиш яц цIена хиларах, порядочностах, бехктокхамах, де лерхIачох доагIIаш дар дIаоалаш хиларах, кхычарга хьашт а долаш ладувгIаш хиларах, социалистически общежите законаши нормаши махетта нийса леладарах.

Шоашта болча аьттонна демократех «бIаьхий хила» гIертача наьха гIулакхех аьлча, укхаза къовсам лоаттабара эггара дикагIйола средство я гласность, эгоизм, демократически хьакъехьа хIаме бе башха ца хеташ хилар, шийна болча аьттонна демократех пайда эца гIерташ хилар общественни мнени хургйолаш хьал оттадар. Парте Центральни Комитета хеташ дар иштта да: гласность, критика, демократи вахаре эшаш я перестройка дерригa гIулакх дIахьалхашкахьа кхувлара. (ТIоараш тох).

Нагахьа санна беррига мехка хьалхашка партийни съезде вай ца могадеш дитар, моллагIвар ца эша тенденцеши гIулакхаши кердача хьалашка юха оттаде гIерташ хуле, чIоагIа къоабалдаь тIанийцар вай халкъо, долче, сона хетачох, из дайта йиш яц. Аз дувцаш дар фуд? ДIаяхача хана хиннача негативничох дукха дар дувзаденна дар бIарча зонаш критика йоацаш, халкъа тIахьожам, кхыметтел парте а ЦК а тIахьожам боацаш юсаш хиннaлга. Из миштa хилар, дийцад вай цунах хIаьта хIанз цох цIаьхха а дувцарах хьабала пайда бац. ЛоархIаме да кхыдар. ХIанз вай бокъо яц критика е тIахьожам лоаттабе йиш йоаца вай общества вахаре керда сфераш, керда организацеш, керда личносташ, цу е кхыча, районни е союзни масштаба деятелаш хьахилийта. Сона хетачох вай нийса выводаш яьй, хIаьта тахан кхы лорзагIа а ца доалаш уж выводаш кулге лувца еза.

Шоана фу хет? (ТIоараш тох). Уж тIоараш къаьстта мах болаш да: царца да вай партийни никъ хьаллоацаш хилар. (ТIоараш тох).

ХIаьта, оаша дика кхетаду из дIахо дIакхахьа безаш хилар, хIана аьлча шо мехка массе а мнIингашкара даьхкад, шоана бакъдола вахар довз — из дерригa а шоана хьалхашка да. Шоай коллективерча балха опытага, мехкарча хьалага хьежжа оаш хIанз кхетаде доагIа социалистически демократе дегIаахара керда этап хIанз дIайолалуш мара ца хилар. ХIанз низ болаш латт. Цудухьа хIанз вайна чIоагIа эш вай мехка кхы а чIоагIлуш йоагIа хьинара, гуччахьа дувцара атмосфера, хIаьта из атмосфера балхара, гIулакхера я, из йоацаш аз цIаьхха аргда, перестройка хургъяц.

Перестройка, новкъостий, — из сага эш. Реальни гIулакхаш вахара юкъе а доаладеш цун идеяши де лерхIараши кхоачашдарга, миллионаш болча наьха хIара дийнахьарча вахаре цар дергдолча хувцамашка хьежжа дувцаргда наха перестройках. Дувцар да вай цIеначa политиках.

ХIанз эггара вогIа хургдар хетар долчунца тарде, ца даьр дaьд ала, даьха доаца толамаш, карагIдийнараш хьахьокха гIертилга. ХIанз а хинна доаца хувцамаш хиннад ала гIертилга. Перестройках бола тешам боабергба нагахьа санна вай, хетаргахьа эггара кхерамегIвола моастагI — моттийта хIама леладер эша ца вой, халахете а цун овлаш кIоарга Iочудахад. Эггара актуальнех дола декхар — гIулакхаца перестройка Iалашъяр. Перестройка еча къамаьлаш дий мара кхы дIахо хIама де раьза боацараш хьадда юстара баха беза. Цу керттерча деша тIара вай юхадовла йиш яц. Духхьал иштта латт из дош! (ТIоараш тох).

Вай кхетадергда, бе-беча наха мехкарча, общественча ситуацен уйла е, шийна перестройка е тайп-тайпара ха эшаргйолга. ХIаьта вай, хIаранена ший шанс яла еза. Гуш ма хилара, укх тайпарча перестройка темпашка хьагучайоал личность, сага психологически склад, цун политически зрелоста боарам. ХIара моттиге из процесс индивидуально чакхъюврrъя. Из кхетаде йиш я. Цхьабакъда перестройкаца тарбала, из даьссача къамаьлашка йига гIертарий позици хьаллаца а бакъье а йиш яц. Вай фийла хила деза. Вайна перестройка еза бокъонца вахара, халкъа, социализмана, хIаьта къамаьла а йоацаш. (ТIоараш тох).

II.

Новкъостий! Мехка кагирхой боламах тахан дувцача хана, керттера партийна йоакхо е езаш дар — кагирхошта ма хулла шерагIа перспектива хьаеллилга. Царна массанахьа шерра хьаелла еза наIараш — экономически, Iилма - технически прогресса, социальни кхоллама, духовни дегIаахара, масса долча лостамашна. Из дар — кагийча нахан мехкараштен шоай лоIамагIа хила шерра никъ хьабеллилга, лоадам боацача опекахи тIахьожамахи уж мукъабоахилга, бокъонца долча гIулакхацен бокъонца болча бехктокхамцен — тешам баларца царна кхетам балар да. (ТIоараш тох).

Геттара чоалхане дола дешаш къоастадара кагирхой оарцагIоахара, оаха кхетадечох, тоъам болаш дац тIахьехамаши лозунгаши, къоналла энтузиазм чIоагIъянза иргъяц къонача наьха кхела хадданза йоакхо а еш.

Тхона хетар фуд? КПСС ЦК миштa кхетаду хIанзарча этапе кагирхоща болх бара керттера лостамаш малагIаш да?

Хьалхардар. Мел эша хьалаш вIаштIехьадаха деза кагирхоша шерра дакъалоацаргдолаш общество керда йоаккхача а цунна демократизаци еча а процессе дакъа лаца, социализма политически культура практике караерзае цунна новкъостал дара.

Социалистически демократе кхоане ювзаенна я экономике, Iилме, духовни вахаре яхь лоаттаяра механизмаш дегIаахарца, массанахьа самоуправлени шеръярца, хIаране инициатива лакхъярца. Шо декхарийла да халкъа Iаьдала средствай еррига арсенал караерзае, шоай къона хьинар юкъедахьа мехка вахара демократизаци еча.

Вокх оагIорахьара, демократизаци яра реальни опыто, шоай практически опыто, мел хала хьаIовш из яле а, мара таро лургъяц шоана а шун ханнара болчарна а гражданственность, коммунистически мировоззрени, патриотически курал, боахама сатийна боацача дай хьисапе, принципиальность а чIоагIа характер а йолаш чIоагIденна дIаотта.

Шеко а йоацаш да, цу наькъа тIа нийсъяла йиш я халонаш а ханна йола изаержкаш а. Тахан вай массови а, кагирхой хинна а ца Iеш, дегIайоагIача демократе законехи боарамехи даха а болх бе а Iомадала деза, из процесс кIоарглуш хиларца дувзаденна тайп-тайпара «берий лазараш» ца кхетийтара иммунитет хьае еза.

ХIаьта цох кхера а дезац. Социальни опыто, практико, дийна долча вахаро, халкъа хьаькъало дерригa а ший моттиге дIаоттадергда, боагIаш бола мах бергба. Тахан вайна массанена лоархIаме да дерригa Iомадар, социальни творчествана кагирхой Iомабе беза вай, хIана аьлча из ца хилча цхьанккха а тайпа прогресс хила йиш яц. ХIаьта прогресс ца хилча дегIаухилга сихде йиш яц, иштта ца хилча де лерхIар кхоачашдулургдац вайна.

ШоллагIдар. Вай декхарийла да цIенхаштта йоанхо е общество кердаяккхара а цун интеллектуальни потенциал йIаьхегIа яра а. Из иштта хилар дIадех социальни а Iилман - технически а перспективаша. Тхона массанена а, КПСС ЦК а Советски правительства а викалашта, чIоагIа дика хет шун съездо кIоарга а цIенхаштта а мохк экономически а социальни а дегIакхувлара комсомоло юкъехьоргдолча даькъах дувцаш. (ТIоараш тох).

Новкъостий, ма дарра аьлча, вай экономикана хьалхашка латта декхараш а боарам боацаш доккхий да масштабашка а уж керда хихьа аха а деза. Эггара халагIа дола дешаш укх пятилеткага кхоач. Вай халагIа долча шин-кхаь шера кхы э дукхьала латта деза, наькъагIа долхаше а къестае еза йоккхий проблемаш, эргалонаш яра хьае еза предпосылкаш — политически, экономически, организационни, юрдически, психологически, духовни, нравственни. Цунца цхьана масса долча лостамашка дIахьалхашкагIа аха а деза. Эггара халагIа йола ха хила мег хIанзара яр, гучох, эггара сакъердамегIа яр а я. (ТIоараш тох).

Укх пятилетке вай декхарийла да практически лаьрхIача даймехка машиностроенена йизза модернизаци е а керттерча параметрех дунен тIа дикагIъярий боарамга из дIакхоачае а. Соахка ЦК июньски Пленум хилалехьа укхазара гIулакхаш мишта латт оаха техкача, гучадаьлар: машиностроене дукхача вай отраслаша арахецача продукцех эггара дукхагIа яле а 50 процентага дIакхоачаш, хIаьта цкъазза 25—30 процент яр мара яц дунен тIа дикагIъярий боарамга хьежжа. ХIаьта къахьегама овсарле лакхъяра даькъе керда мулаш мишта доахаргда вай, автоматизаци, механизаци яра дешаш мишта къоастадергда, кардадараш юкъедоаладара темпаш сихагIа хулга мишта Iалашдергда?

ХIаьта экономике-м дуккхача хаттарашта жоп дала декхарийла ма дий вай. Духхьал укхаза хьахулаш я вай оттаяь низ бола социальни политика чакхъякхара йола предпосылкаш. Промышленносте, хIаьта къаьстта даймехка машиностроене, Iилма-технически прогрессе вайна эшар да бокъонца йола прорываш хулга. Цу прорывай лардаш тахан йохкаш я.

Цудухьа, массанена хьалхашка, хIаьта хьалхарча аргIагIа кагирхошта хьалхашка а увттадеш, геттара кердагIа дола дIадехараш увттаду хIанзарча, шийтталагIча, пятилетка Iалаьмате чоалханеча, новаторски декхараша. Шун ноахал кийча хила деза социализма совленашца органични вIаши ийнача Iилма-техничесни революцена карагIдийнарий кIийлен тIа латтача вай экономикана геттара йоккха модернизаци яра. Даймехка машиностроене, Iилме шийтталагIча пятилетке вай дергдар тIехьагIа беррига халкъа боахаме юкъедоаладе дезаш да, ерригача вай экономика сибат хувца дезаш да.

Из дарца цхьана вай нараерзаеш латт боахам лелабареи доал дареи керда механизм, боахама расчет, ше шийна мах белга, дикал. Даькъала ювца безам ба са дикал лакхъяра тIалеста бола парте никъ цIенхаштта хьаллаца тIехьа хиннача, пачхаьалкхен приемка хьаллаьцача къонача болхлой, инженерий къаьгга йола граждански позици. Хьаллаьцар, къахьегама коллективашта холуш дикка Iаткъаш из хиннаяле а, ирра проблемаш оттаьяле а. (ТIоараш тох).

Шин шера хетаргахьа из я эггара лоархIамегIа, вай болхлой класса, мехка къахьегамхой позици кIоаргга хьахьокхаш йола практически факт. Шоана ховш да укх шера хьалхарча бетташка цхьаццанахьа предприятешка кIезигагIа нийдаьд алапеш, «ца луш йисай» премеш. Парте Центральни Комитетага дIакхаьчад болхлошта хеташ дар: дикал йоацача продукцех алапи кхы нийдергдац оаха. Чоалхане йоаца, селларча боккхача чулоацамах хьалйиза, перестройко дIадехараш дегIаахар сихдара декхараш мехка болхлой классо хьаллоацаш хилар хьахьокхаш йола позици я из.

ХIаьта укх трибуна тIара даькъала бувца лов сона мехка болхлой класса, берригача къахьегамхой викалаш болаш съезде баьхка къона болхлойи инженераши. (ТIоараш тох).

Оаха доккхал ду, новкъостий, партийни политика вай халкъо кхетаеш хиларах. Политико пайда лургба общества таханарча а кхоанарча а денна, нагахьа санна вай халкъо дег тIара из тIаэце. гIулакхаца цо из хьаллоаце. Нагахьа санна из карагI ца доале из политика енна а я дIахьалхашкахьа ухилга а хургдац. Цудухьа лерхI аз, из дош къаьстта белгалдаккха деза, аьнна.

Доклада тIен делегатий выступленешкеи хьахьекха я комсомола, кагирхой практически гIулакхий шерра панорама. Мехка гIолла дIахьа лелара опытах ког гIортолга а еш айса аьннар бакъ долга чIоагIде лов сона. Ба а ба кагирхой боахама гIишлошъяра эггара халагIча участкашка, Iилма-технически прогресс бахьан лоаттабеча къовсама эггара керттерча лостамашка. Тахане а шоай ги боллаш ба уж экономика дегIайоалаяра тIехьарча бехктокхама Iалаьмате бокхха мухь. Вайна, новкъостий, гуш да из. Цун хам а бу вай. ХIаьта со теш: из гуши цун мах беши да дерригa вай халкъ! (ТIоараш тох).

Укх тIеххьарча хана довза карагIдаьннад са Гаьнарча Малхбоалене, СибарегIа, Украине, Москве, Ленинграде а Прибалтике а вай кагирхоша кхоачашду гIулакхаш. ХIаьта цу деша хьакъехьа дукха а ала йиш яр са. Вай экономически стратеге овлангара доагIа керттера декхараш кхоачашдеча кагирхоша гIо дергхиларах дог доахаш я ЦК а правительство а, хIаьта йизза кIийле йолаш а доах цо из.

Мехка еш йола Iилма-технически прогресс дегIаахара, нагахьа санна уж къоастайнча Iалаьмате йоккхий тIехьаленаш лургйола, хетаргахьа эггара лоархIамегIа йола проблемаш къоастаяр духьа, кагирхоша хIанзэ а тIехь дукха деш хилар бакъдеш дола духхьал цхьа масал доаладе безам ба са. Супер-ЭВМ хьакхоллаш, аз-м иштта аргдар цох, вай Iилман экономикан тIехденхар кхоачашдеш йолча цхьан къонача Iилман коллектива болх байзаб сона дукха ха йоаццаш.

Цу тайпара йола производительни комплексаш тахан вайна эшаш я йоккхийча объекташта доалдара, проектированенеи моделированенеи автоматизаци яра, хаоттама глобальни прогнозировани яра, космос караерзаяра йола хIанзарча ханара системаш хьае, Iилман, техника, мехка обороноспособноста доккхий декхараш кхоачащде. ХIаьта дог гIоздоахаш да чоалханегIа йолча системашта разработка елга кагирхошта, комсомольцашта, вузий селханарча выпускникашта тIадилла хилар. Тайп - тайпарча доакъой специалисташ болча цар вIашагIъехкай кагирхой кхолламa коллективаш, шоаш ца кхобеш, хьинаре къахьийгад. Алапех, балха ханах дола хаттараш оттадаьдац цу наха. Шоай идеяс еррига уйла дIалаьца бар уж.

ХIаьта боарам боацаш гIулакха мутIахьа хиларо, квалификаци лакха хиларо гIо дир къона бараштa вай дегIаахара геттара лоархIамеча лостамагIа чакхбовла. ХIаа, вай теш Iалаьмате бокхача цу балха тIа толам баргхиларах. Хьа а яь, серийни производстве караерзаяь яьннай секунде 125 миллион операци, хIаьта цхьадола лаьрххIа декхараш кхоачащдеча цхьа порядок лакхагIа а, кхоачашъеш йола универсальни ЭВМ. Гаргарча шерашка цу коллективо чакхдоаккхаргда секунде цхьан миллиардал совгIа операци кхоачашъеш хургйола ЭВМ хьаелга. Из хургда шийтталагIча пятилетке. ХIаьта хьатIайоагIаш латтача пятилетке хьаергья секунде 10 миллиард совгIа операци кхоачашъеш йола ЭВМ. Шун съезда трибуна тIара Тарасов Сергея, Груздов Федора, Волин Владимира, Аляутдинов Шамила, Храпова Валентинай, Гребенщиков Владимира цIераш яха лов сона. Бувцаргба аз цар боккхагIбола хьехамчаш, вай цIихеза Iилманхой — К. А. Валиев, Г. Г. Рябов, Б. А. Бабаян, А. А. Назарьян.

Мукъа ба сона дег тIара уж даькъала бувца! (ТIоараш тох).

Iилма - технически прогресс еча, цу даькъе супер-ЭВМ хьаяра декхар кхоачашделга а долаш, Советски Союз тIехьаюсаш хиларца ювзар Малхбузехьарча цхьаболчар шоай дуккха расчеташ. Лергаш долчарна тахан укх трибуна тIара дIахозийла из информаци. (ТIоараш тох).

Цуморча приоритетни лостаме ше хьагойтай Iилмай къонача доктора новкъоста Котова кулгалдеш йолча Новосибирски Iилманхой кагирхой коллективо. Кердача ноахала перспективни йола супермини-ЭВМ кийчъеш ба уж, хIаьта дика хьокхамаш даьхад. Разработка яра хьалххарча стадегIа Новосибирскерча специалистех дIакхийттай «Интеграл» яхача Минскн производственни объединене кагирхой коллектив. Цо таро хулийтаргья проект сихха кхоачашъелга а йоккхача экономикага довлилга а Iалашде. (ТIоараш тох).

ХIаьта экономике эргалонаш еча духхьал цхьан лостамагIа из хьалхалаттача доазонашка кхоачаеча карагIдийннараш мара дац уж. Тешаш ва со, деза новкъостий, Iилма-технически прогресса, мехка экономикана модернизаци яра декхараш кхоачашдеча мехка комсомоло, кагирхоша шоай лоархIаме дош аргхиларах. (ТIоараш тох).

Производствана керда технически реконструкци яро, эггара хьалха латта технологеш сихденна караерзаяро ший кердалга диллача прецендентни доаца декхараш оттадаьд вай общества берригача къахьегамхой, хIаьта, дувцилга а доацаш, эггара хьалха кагирхой юкъаробразовательнии политехнически кийчон системана хьалхашка. Производстве ва веза компьютерни грамота йовзаш, лакха культура йолаш, зIамига волча хана дена къахьегам дика вIаштIехьбаккха ховш, лакха дисциплина йолаш хила Iема вола болхло.

Шеко яц, кердача декхараша дIадех къахьегама кхетам балара керда система вайцига вIашагIйолла езилга. ЦIенхаштта из болх вIаштIехьбаккха доладеннад тхо парте Центральни Комитетеи правительствен Iилманхоша, йоагI-йоагIача отраслей кулгалхоша дакъа а лоацаш. ТIанийцай йоккхий решенеш: юкъарча дешареи профессиональнии школана реформа ярах, вахара хьалхадоаха дIадехарашка хьежжа лакхереи юкъера лаьрххIа йолеи образовании дегIайоалаярах. ХIаьта аз-и цох иштта а аргдар: укхаза, керттера декхар кхоачащдеча цу лостамагIа хьахулаш латт сихденна вай дIахьалхашкахьа ахара, перестройка ший толам баккхара йола предпосылкаш. ХIана аьлча, перестройка яра гIулакх керттера кхоачашдер — из халкъ, саг. Перестройка яра эш хьакъал дола, социализма гIулакха мутIахьа вола, компетентни, профессионально кийчвенна вола саг.

Укхаза дуккхачар низаш вIашагIтоха, царна координаци е езаргья. Оаха терказе яц школашка, ПТУ, техникумашка, вузашка комсомола беча балха хьакъехьа йола шун самокритика. Цо белгалдоах геттара лоархIаме дола ерригпаччахьалкхен декхар кхоачашдарах бола ший бехктокхам комсомоло кхетабеш болга. Хала хете а, кIезига самокритика хьахоз вайна из лоархIаме декхар кхоачашдара бехктокхаме болча паччахьалкхен ведомствай кулгалхой оагIонгахьара. (ТIоараш тох).

Воай са Iехоргдац вай юкъара дешарей профессиональнии школана реформа яра лаьца деча къамаьлашца. Духхьал дIааргда вай: реформа тахан цкъарчоа цхьан метте лувжаш латт. (ТIоараш тох).

Долче, цхьан метте лувжаш латт СССР просвещене Министерства а цун ерригача органий а болх. (ТIоараш тох).

ХIаьта партийни, советски органий позици малагIа я? Мичай цар влияни, сий? Цох а ала дезаш да тахан. Партийни организацеша, просвещене, профтехобразоване система, вай лакхерча школа, хIаьта иштта отраслевой министерствай коллективаша шоай болх цIенхаштта эргабаккха беза, яхаш лерхI оаха. Цар шоай болх эргабаккхарга хьежжа геттара чIоагIа белгалйоахаш хургья мехка еш йола перестройка а. Цудухьа вай ловргдац цига хIама ца деш багIаш хилар, даьсса, пайдана доаца хабараш делга, практически гIулакхаш дар кхоачаш ца делга. Практико дуккха хьалха кхоачашдаь дола, къаьгга довзаш дола дешаш цкъаза иттшерашка Iилме гIерташ педагогически Iилме из тайпа моттигаш хьалха а хинна ма хиллара. (ТIоараш тох).

Мехка кадраш кийчъяра, халкъа образованена хьалхашка бехктокхаме йолча министерствашка цу гIулакха тIаерзаяь йоккха Iилман потенциал, дукха компитентни нах ба. ХIаьта оаха лерхI таханарча къамаьлах цар шоай балха тIа выводаш ергйолаш санна.

ХIаьта комсомола ший оагIорахьара могарг а да, декхарийла а я знанешта тIехьарча походе керте отта. Из аз къоабалду ЦК-а, правительства цIерагIа. Сона хетачох, иштта аьлар цунах Мироненко Виктора докладе а. (ТIоараш тох).

Шун, министерствайи ведомствайи декхараш шоашта хьатIанийде дезац. Оаш духхьал цхьаккха а сатийна вита вагIац. (ДIаьхдаь тIоараш тох). ХIаьта из шоана могаргда. (ТIоараш тох). Съезда ВЛКСМ Уставе хувцамаш дарах йола решени тIанийцача шоана цу плане керда таронаш гучаяргйолаш бахьан долаш хIаьта а. Комсомола шерра паргIато лургъя самостоятельности инициативеи хьахьокхара, дегIакхувлара — школьни а вузовски а тIехьа. (ТIоараш тох).

КхоалагIдар. Геттара чIоагIа теркам тIаухийталга дIадех кагирхой социальни дегIакхувлара дуккхача чоалханерча проблемаша. Вай, новкъостий, дега гарга а йолаш тIанийцар съезде цу проблемаех ира, саготдеш йола выступленеш, къаьстта — керда гIишлош хьалъеш бола къона доакъашхой, кердача городашка баха нах вахара а къахьегама а хьалашца Iалашбарах, общежитей а иштта кхычар а гIулакхаш тоадарах йола выступленеш. Укхаза докладе а пренешка а дийцача цхьадолча дешашта тхо практически дIагарга а даха уж къестадеш да. Кхыдола дешаш тхона керда да, цар а уйла ергья.

Оаха ЦК кулгалхоша а, правительства а лаьрхIад: съезде мел аьнначох юкъара союзни лоархIам болаш дар ВЛКСМ ЦК-а дийца а дийца КПСС ЦК-еи СССР Министрий Советан хьалхашка оттадергдолаш. Тхо, дерригa а теркам тIабахийта къоастаде хьожаргда. (ТIоараш тох).

Оаха кхетаду, кагирхой социальни хьал, социальни тонус уж дешаш къестадарах тийша йолга. Уж, проблемаш а, къонача дезала эшаш дола хьалаш хьадар а, шоай способносташ хьахьокха таро ялар а да. Цхьан дешаца аьлча, кагирхой социальни нийсхон кхетамца дувзаш, мел дар.

Кагирхоща беш бола болх культурно - просветительни декхарий, идейно-нравственни личность хьакхоллара ерригача гаммацара дIакъоаста а баь бе йиш яц. Вай иштта йиш яц сага хьал-тарон духовни зрелости дегIакхувлара юкъе юкъ йоллийта. Тахан къаьгта бIаргагу: перестройка ечара, общество кердайоаккхачара дукхагIйола халонаш культура кхоачамболлаш дегIа ца ярах хьахиннaлга, цунах болча эггара шеррагIча кхетамца.

Iилма чулоацам кIоарга бола лакха технологически производство йоагIаш йола культурни инфраструктура йоацаш хила а дегIаахa а йиш яц, къахьегама культурен наьха вахара хьисапи кхы дIахо дегIа ца ухаш хилча. Цу сферашта юкъерча моллагIча юкъо социальни спазмашца кхерам тIатувс.

Социализма исторически призвани — саг айвар, массе а оагIорахьара способносташ гучаяхара хьалаш хьадар. Мехкара дерригa гIулакхаш а йоакхо а хIара зIамигача сага шийна чIоагIа йоагIаш хилар кхетадергдолаш парте, паччахьалкхен, боахамий органийи, общественни организацейи никъ дIабахара де дезараш леррагIа чакхдахара тIехьа да тхо. (ТIоараш тох).

Цунца дувзаденна, съезде хьоахаяь кагирхоех дола закон вIашагIдолларахи тIаэцарахи йола идея тхона бакъахьа йолаш санна хет. (ТIоараш тох).

Хьадувла уйла е вай цу деша. Гуш да кагирхоех долча закона кагийча наьхеи мехкарийи мехка общественни вахарера дерригача доакъошкара бокъоний гаранти кхы а дукхагIа чIоагIъе йоагIаш хилар. Нагахьа санна, тахан долаш дари кагирхой бокъонаши декхараши цу закона чулаьцача а цун геттара бокхха лоархIам хургбар. Къамаьл а доацаш закона текста юкъедахьа йиш я кердадар, съезда делегаташа дийцар теркал а деш, хIаьта иштта вахаро хьалхадоахар а.

Комсомольски съезда хьалхашка са ала безам ба: КПСС ЦК-с, правительствас социальни нийсхон принцип цIенхаштта лораярах бола парте XXVII съезда никъ чIоагIа леррагIа дIахьоргба аьнна.

Социалистически вахара хьисапа цхьа иерархи мара йовза йиш яц — способносташта, знанешта, опыта тIа, оамала низа тIа, лакхача общественни идеалашта тIаверзар тIа кIийле йола личнии достоинствай иерархи. ХIаьта иштта хила еза критереш. (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Комсомола гIулакх да кагирхой социальни бIубенна хилара ха тIа латтилга. Шун союзо нийса гIулакх дергда аьнна хет сона, нагахьа санна къонабарий эггара шерагIен дIакхайкаеши йола яхь дIайолайой. Доллача хIаман тIехьа — дешачен болх бечен, художественни, Iилма-технически творчестве, салоIилга вIаштIехьйоаккхача яхьа дог комсомол хилара шо тIахьеха безам ба са. Бакъда, новкъостий, кердача тайпара кхетаеш хилча, цунца кагирхой талантaш гучаяргйолча, сага хьинар а говзал а тIаяхийтара эша хьалаш хьахургдолча яхьа. Цул совгIа: цу яхьа юкъеяха еза нах гIулакха лакхбараи хьалхалаттараи бокъо яьккха йола конкурсаш а. (ТIоараш тох).

КПСС ЦК-ана гу партийни организацей декхар уж массанахьа а хьдда а кагирхоща потребительски гIулакх леладара духьала хиларца, мехка къонача тIехьен къахьегамеи вахареи йоакхо еш гIулакх делга Iалашдарца. Селхан нийса дийцар укхаза дуккхача кулгалхошта кагирхой дагабох цу е вокх гIулакха тIехь хьал чоалхане эттача, бакъда каст-каста бицлу уж социальни дешаш къестадеча, яхаш. Иштта дола гIулакх вай харцахьа лерхI. (ТIоараш тох). Хьинареча социальни политика рамкашка вай декхарийла да советски кагирхой вахара куц дикагIча оагIорахьа хувца, из кхы а дIаьхегIа, безамегIа, чулоацам болашагIа хилийта.

Новкъостий! Шун съезде деш да общество дегIаахара хIанзарча этапе, вай демократе системе ленински комсомола лоархIамахи моттигахи дола геттара лоархIаме, уйла тIаозаш дола къамаьл. Комсомол тахан а кхоана а мишта хулга деза вайна яха къамаьл. Кагирхошта хинна ца Iеш, вай обществана а геттара бокхача принципиальни лоархIаме дош да из. Вахаро ходалийтар, геттара ира а, комсомола дукха йола комитеташ балха бюрократически методашта караяха хилар. Дийнача гIулакха метта заседательски каьхатий гурмат а, кагирхоща гуччахьара шерра гIулакхаш леладара метта помпезни мероприятеш, кхайкадеш тела рапорташ, дагалийца бахьанаш да. Комсомоле геттара дукха хьахиннай даь даланза долча гIулакхий организацеш я ала мегаргдола организацеш. Из лазар кхераме, зенне да, из дIадаккха деза. Комсомольски актива балха уйла йича, цкъаза хеталу кагирхой цхьан улицагIа болхаш, хIаьта комсомольски активисташ кхыча, кхыметтел нийса духьаларча лостамагIа а болхаш санна. (ТIоараш тох).

Сона хетачогIа, дуккхача даькъе из дувзаденна да мехкарча юкъарча хьалаца, обществерча атмосфераца. Доллача хIаман тIехь цхьа кагирхой бехкебергбац вай. (ТIоараш тох).

ХIаьта, хой шоана, комсомоле а хьахиннай «элита», кагирхошта Iаткъаш новкъа а йолаш. Ла мегаргдолаш дий вузашка цаI комсомольски актива юкъе вале, из ший лоIаме занятеш тIа аха мукъавитар. Цо тамаш яйт беррига студенчески кагирхошка. Активисташа хьокхам тела беза къахьегача, хIаьта фуд студенчески шерашка къахьегам яхилга? Из знанеш караерзаяр да. ХьатIакхоач сессеи зачетийн ха, хIаьта деканаташкеи кхыметтел ректораташкеи а «шоай лоIамеча посетителий» спискаш кхоач — IотIаоттае, дециий хьона, зачет, теркал де Iа, ер активист ва оал. Из эхь дайна явлени я комсомоле. Фу привилегеш я уж? Комсомольски актива цаI мара привилеги яц — ший дерригача гIулакхаща студенчески кагирхошта керте отта моральни бокъо хилар. Е школьни комсомол, нагахьа санна ювцар школа яле. Комсомолера цIена атмосфера бIехъю цу тайпара явленеш хьадда дIаяха еза. (ТIоараш тох).

ЦIаьхха а ала безам ба са укхаза алхха комсомол бехке хинна Iац, аьнна. Из дIадахача иттaш шерашка общественни йолаш хиннача явленеех бахьан кагирхошта кхетам балара гIулакха тIа динза дисараш бахьан, ВЛКСМ-на партийни кулгалдеча хинна формализм бахьан луш дар да. Бакъда, комсомол ше а яц гIулакхаш иштта латтар бахьан долаш шийна тIера бехктокхам дIабаккха бокъо йолаш. Сона хетачогIа, из а да дош нийсса оттадар. (ТIоараш тох).

Комсомола съездо ший чурча вахара дешаш иштта позицеш тIара дувц яхаш хоам бу тхога. Перестройкас хьалхьоаяьй тахан вай еррига общество. Дика да дукха хана денз ховш хиннар ла безам боацаш кагирхой хилар. Цу тайпара ца ловш хиларца тхона, коммунисташта, гу комсомола вахареи балхеи норма. Комсомол декхарийла я социализма ганзаштеи идеалаштеи духьала мел дар ца ловш хила. ЦК-а тхона гарга я комсомоло — эггара гаргагIарча гIончо, резерво еш йола дискуссеш, лехараш. Духхьал иштта хьаштдолаш, критически уйла еш, дIадехаш хилар лов тхона вай къона смена. (ТIоараш тох).

Мишта дулургда из? Вай балха тIа хьалхарча плане малагIа декхараш оттаде доагIа? Укхаза а Ленинца дагадовла деза. Владимир Ильич вIалла а шек хиннавац комсомол эггара хьалха политически организаци хиларах. (ТIоараш тох).

Мехка вахара эггара тайп-тайпара дола дешаш къоастадеча юкъе дакъа а лоацаш, комсомол массаза а доллача хIаман тIехьа декхарийла я къона тIехье шийна тIехьа йоалаеш хиларах, цунна организованни а идейнии а керте отта езаш хиларах дола ленински наказ кхоачащде. (ТIоараш тох).

Владимир Ильича духхьал цу позицеш тIара лоархIар къоначар болама шерра организационни ший лоIаме хулга, гIулакхаш ший лоIаме дIадоладелга хиланза даргдоацаш. «Из ца хилча кагирхошта могаргдац шоаех дика социалисташ хьахилийта а социализм дIахьалхашка хьоргйолаш кийчбала а». Уж Ленина дешаш да. Комсомол граждански къонахчалеи политически кхийна хиларен школа я, вай идеалашта мутIахьа хургволаш сага кхетам бала лерхIа социалистически принципаш тIа саг хьахилийтара школа я. Тахан комсомол декхарийла я перестройка къона гварди хила. (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Перестройкана эш чIоагIа граждански установкаш йола, социалистически идейни бIубенна бола, шоай нравственни декхар дизза кхоачашдулургдола, бакъдолчоа тIехьа чIоагIа лоатталургбола, то-товр ден хьоастабалеи ца гIерта нах.

ЦIаккха ца хиннача тайпара бокхха ба тахан къонахчали денали долча, тIанийна решенеш бахьан лата кийча болча наьха, социализм бахьан хьакъалеи эхь - эздел долаши къовсам лоаттаберий а из дIахьалхашка йоаккхарий а общественни лоархIам.

Перестройкана эш кIезига мел долча хIара хIаман тIехь указанеш лехаш боаца, бехктокхам шоашта тIаэцаш бола, дерригa дIадоладаьр доккхийча а зIамигача а гIулакхашка дIачакхдоаккхаш бола шоай лоIамера нах.

ХIанз каст - каста дувц комсомол инициатива йоацаш я, кIезига да цун ший лоIаме хилар а, яхаш. Массанахьа ба опекунаш — цхьагIа баккха йиш яц школьни комсомольски комитета педколлективагареи директорагареи боацаш, комсомола районни комитета, городской комитета гIа баккха йиш яц парте райкомагара, горкомагара боацаш. Цох латташ да комсомолана партийни кулгал делга! (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Хьадувла цхьана тоадергда вай из хьал. КПСС ЦК-ас выводаш ергья комсомола хIанзарча XX съездах. Оаха комсомола, советски кагирхой политически авангарда хьакъехьа ленински традицей уйланцара гIулакхаш дергда. (ТIоараш тох). Хьадувла барт бе вай комсомола мехка доллача хIаман тIехь гунахьа хургдолаш.

Кагирхой цхьа дакъа ше шийца готта хьаьрчад, вахара массача тоатола тIара дIадаха да е дIадаха гIерт. Из къонача сага гIалат да. ХIана аьлча тахан, цIаккха ца хиннача тайпара, общественни эшаш да кагирхой хьинаре политически организаций хиларах тарра комсомол гIулакхаш деш хилар. (ТIоараш тох).

Заводеи фермеи, школеи вузеи, конструкторски бюро, театральни сцене — массанахьа а хозаш хила еза гIулакхаш дара, творчествана, кердачоа тIахьехаш йола комсомола сатем боацеи майреи оаз. Со теш къьаначул котъяла низ, чIоагIо комсомолана кораергхиларахи цун балха маIан массанахьа кагирхой бокъонца дола вахар, мехка хьашташ хургхиларахи. ХIаьта тхога, коммунисташка, дог даха йиш йолаш да шо. (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Новкъостий! Вай дах, парте XXVII съезде ма аллара, чоалханеча, вIашдухьалерча, вIаши дувзаденна долча дунен тIа. Вай общество хувцалу, социализмах вайна ховраш дукхагIа хул, дунен халкъашта юкъерча арене вIаши юст духовни ганзаши мировоззренчески позицеши. Комсомол декхарийла я дешара новкъосталца а дискуссей новкъосталца а дуненах, вахарах нийса, къаьстта йола уйлаш кагирхой хьахилийта.

Укхаза хьоаде доагIа, комсомоле кIезига-м я дискуссеш, духхьал съезда хьалхарча хана мара цун вахар хьалдизадац дискуссешца. ХIаьта комсомолера дискусси из политически позицеш, гражданственность хьахилара керттера метод я. (ТIоараш тох).

Вайцига студенташка а йиш хилийтац общественни дисциплинай семинарни занятешка дискуссеш е. (ТIоараш тох). Вай халча оттабаьб воай кагирхой хьехараш дарца. (Белалу, тIоараш тох). ХIаьта политически процесса, вахареи обществаи дерригача гIулакхашта юкъе дакъа а лоацаш мара хулалургвац Ленина гIулакх бахьан, социализм бахьан бокъонца вола бIухо, адамий а политически а хьисапе хьалкхелургвац. Аз харцдац лекцеш, просвещени — из вахаре, къаьстта къонача сага эшаш йола этап хилар. Бакъда, духхьал цар мича хьахулийт юххера а саг.

Ленински хьисапе дешар практически гIулакхаща а дувзаш, комсомол декхарийла я къоначарна нийса йола ориентираш яла, вахара буржуазни хьисапа стандартащцеи оамалашцеи критически гIулакх леладергдолаш, Iилма, марксистско - ленински позицеш тIара общественни явленеш тIаэца а цар мах бе а ховргдолаш Iомабе.

ХIанзара дуне геттара чоалхане дуне да, къаьстта, нагахьа санна цу чура цхьадола низаш харцганзаш хьалхашка кховса, къона саг новкъара ваккха (социалистически мехкашка меттел, малхбузерча дунен тIа а), хьинареча политически къовсамах, социальни процессашта юкъе дакъа лацарах къоаставе, из политически хIама ца ховш хургволаш обывательщина дунен тIа кхосса гIерташ хилар теркалдича. Бакъда тхо,

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа).

КАГИРХОЙ — ХIАМА РЕВОЛЮЦИОННИ КЕРДАДАККХАРА ТВОРЧЕСКИ НИЗ

(Инстедоалар. Доалалур 1-чен 2-чен оагIош тIа).

коммунисташ, вай социалистически строй хьаштдолаш я политически ихийна, хIанзарча ханара дерригa дешаш къестадеча юкъе дакъалоацаш бола хьинар дола кагирхой хиларца.

ХIаьта вахаре шийн моттиг нийсагIа белгалъяккхара дика гo деза ер дуне. Цун дерригача вIаши ийнача бувзамашка, ерригача чоалхаленашка, вIашдухьаленашка, цун дегIаахара керттерча лостаме кхетаде деза из. Мировоззренчески дешашта геттара чIоагIа тIакхе гIерташ ба кагирхой. Малав къона волча хана вахара нравственни хоржам, маIан лаха гIерташ хало ца хьийгар, малав ираза, нийсхон, адамлен кхелий уйла ца яьр?

ХIаьта геттара лоархIаме гIулакх да къаьстта къона волча шерашка, эггара дукхагIа хIаман тIакхе, вахара хьашт довза гIертача шерашка марксизма-ленинизма хIама кхоллача хьастагахьа вай кагирхой берзаш хилар. Шийн ерригa йоакхонаш, саготонаш, тешамаш чулоацаш долча адамлен вахара эггара ирагIа йолча проблемашта луш дола жоп санна хьахинна учени ма йий из!

Лоацца аьлча, цхьана хургйолаш вай хьавIашагIтоха еза вай общество кердаяккхара революционни процесси сага идейно-нравственни кхетам балара процесси. Граждански декхар шийна чудоаллаш саг хилара бамал намаьрша дегIаккхувл вай хIанзарча хано, цун хьаст а хийна дIаотта еза вай истори а.

Дагадохал, новкъостий, мел боккха лоархIам беш хиннав Ленин исторически сакхетам хьакхоллара дешай. ЛоархIамегIа дола политически гIулакх хилар лоархIаш хиннав из методашкен чулоацамген диллача Iилман ларда тIа а болаш, дувцарга диллача популярни а болаш, стилага биллача къаьгта а болаш даьхен историе никъ кийчбелга.

ХIаьта молха, Iилман а литературни а низаш тоъаргдеций вайга тахан Даьхен, парте истори яздара? Бакъдола, денал дола, чулоацамга диллача сакъердаме, шийн дерригача доккхалера мехкен партен турпалера никъ — первопроходций никъ къаьгта хьахьокхаш дола книжка хила деза из. (ТIоараш тох). Событей а адамий кхелий а драматизм юстара ца юта, кIай оагIонаш, субъективистски совле яраш антипатеши хургйоаца, конъюнктурни лостамех цун маьхал тийша хургйоаца книжка. (ТIоараш тох).

Кхетамбаларах дола дош дIахо дувцаш кхы а ала лов сона, кхетамлуча дувла гIалаташ цкъаза духхьал объективни хьалаш нийсдарах даьннад ала гIерташ моттигаш нийслуш йолга. ХIаьта саг ше эттача хьалий пассивни продукт мара воций, хьалаш хьавIаштIехьдоахараш нах шоаш бецийI Со тешаш ва чIоагIа политически тешами нравственни принципаши йолаш вола саг, моллагIча хьалашка из нийсвелча а, ше вар вусаш хиларах, «вахара оппортунизма», вхь-оздецалаца, компромиссаш яра йовнъа гIорг ца хиларах, хьинареча вахара юстара валара наькъаш цо лехарг ца хиларах.

Вайна ховш да эггара халагIча ханашка а миллионаш коммунисташа, парте боацараша йохаяьяц шоай принципаш, хIамах тешаш хилар. Духхьал из бахьан долаш де вIаштIехьдаьлар хIанз вай мехка тIагIертта деш латта, пайда луш дола хувцамаш. (ТIоараш тох). Из дерригa а — шийн халкъа, социализма гIулакха чIоагIа мутIахьа волга хьахьокха белгало, кIоаргга патриотизм хилара белгало. ХIана аьлча, патриот вац Даьхе шийна езаш хиларах хоза хабар дувцаш вар, халонаш, къоастаянза йола проблемаш га а гуш, ца цIувзаш, ца вохаш, шийн эгоистически претензеш хьалхьееш ца а лелаш, шаккхе а кулг хьалхьекха духьаленех чакхвувлар ва. ХIаьта из ва а ва патриот. (ТIоараш тох). ХIаьта бокъонца вола патриот, новкъостий, — бокъонца вола интернационалист ва. (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Вай социалистически Даьхен ерригача историе бакъбу патриотизма интернационализмаца бола кIоаргга бувзам. Цхьаккха дича тарлургдоацаш национализм, шовинизм, расизм харц а еш, йоккхийча халонашца хьахиннад патриотизма маIан цу тайпара вай кхетаделга.

Интернационалиста е националиста генаш йолаш хьакхоллац саг. Цунах шийх, цунна луча кхетамах, обществах тийша да вахаре цох хьахургвар малав. ХIаьта советски наьха хIара кердача ноахало къамашта юкъерча цхьана леладеча гIулакхашка, цхьан дешача а болх беча а массаза а кердача тайпара хьахилийта еза интернационализма оамалаш. ХIана аьлча, дукхача къамех латтача мехка дахаш ма дий вай, деза новкъостий. ХIаьта халкъий доттагIал — цун сийлахь - доккха рузкъа. (ТIоараш тох).

Цунца дувзаденна чIоагIа дог тоха а долийташ ца аьлча даргдац Афганистане цIера тохкамах чакхбаьннача эзараш болча къонача советски кагийча нахах. Цар хьахьенхад шоаш бокъонца бола интернационалисташ хилар вежарашха долча халкъа шоаш революционни хьадаьккхар лора де новкъостал деча, бокъонца бола патриоташ хилар — вай Даьхен къулбехьен доазоний кхерамзле лора а еш. (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Парте Центральни Комитета цIерагIа, сона хетачох, иштта шун цIерагIа а Афганистане школа чакх мел яьккхачарга са ала безам бар: мехко, халкъо доккхал ду шун къонахчалах, деналах, майралах. (ТIоараш тох). Эггара халагIча хьалашка хьахьенха уж оамалаш маьршача гIулакхашка чIоагIача маьхе я. ХIаьта тхо шек дац, уж шуца шо дийна мел да хургхиларах. Хьамсара советски бIухой, укх трибуна тIа волаш эскарерча комсомолага, Герзашцарча Низашка гIулакх даь баьннарашка Афганистане бакъдолча гIулакха тIехьа къовсам лоаттабаьрашка са ала безам бар: кхувш боагIараш та дувца шоаех, шоай новкъостех, командирех, хьехамчех, деналах, турпалах, тIема вошалах лаьца. (ТIоараш тох).

Новкъостий! Партена дика гу комсомола хьалхашка латтача декхарий халонаш, проблемаш чоалхане хилар. Цо комсомола кулгалдар, массаза цун доттагIлен новкъостал дар санна кхетаду цунца шийн эггара хьалхара декхар а лоархIаш.

Хьамсара новкъостий! Кагирхой массаза а — эггара гаргагIа, юкъарчал доаццаш йола отношенеш я общества хургдолчунца. Цхьабакъда, хIанзарча ханара кагирхошта из шозза тешаме да. Тахан цивилизаци дегIаахаро хила йиш йолчоан хила йиш йоацачоан юкъера юкъ дIайоах. Тахан шун доалахьа ба укх лаьтта даьхача адамлен тайпай цхьан ноахала бе ца хинна йола Iалaьмате боккха Iилма-технически низ. интеллектуальни потенциал. Тахан практически дерригa дага мел дехар техническ кхоачашде йиш йолаш да — дика дари во дари, кIалхарвоаккхаргвари кIалхьоргвари. ХIаьта цу низа шоаш карадахача дищ ма делаш, оашош кхоане хьанхоллилга. (ДIаьхдаь тIоараш тох).

ХIара саго иразага дог доах. Бокъонца ираз долаш ва эсала мел дар юстара а ихесса, хьалхашкахьа дIаводар, хьалхашкахьа мара дIа ца водар лакхагIболча адамлен наькъага кхача гIертар. (ТIоараш тох). Тхо, коммунисташ, дерригa доккхагIдола ноахал теш парте, халкъо дог доахаш дар кагирхоша бакъдергхиларах, тешам боаберг ца хиларах. (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, коммунистий цIерагIа дIайха моаршал дохьийт съезда делегаташна, хьаьшашка, дукхамиллиони Ленински комсомолага, Советий Мехкарча берригача кагирхошка.

Творчески балха тIа боккха аьттув балба шун, никъ сийрда хилба шун, могашмаьрша хилда шо! (ЧIоагIа дIаьхдаь тIоараш тох).

Кагерманов Алхазур Денаевич

1987 шера 16 апреле 53-ча шерачу веннача хана халача, дIаьхденна доацача лазарах кхелхав Социалистически Къахьегама Турпал, Нохч-ГIалгIай АССР-а Лаккхехьарча Совета депутат Алхазур Денаевич Кагерманов.

А. Д. Кагерманов ваьв 1934 шера Урус-Мартановски районерча ГIойтIа яхача юрта ахархочун дезале. Къахьега волавелар из Казахски ССР Семипалатински областе колхозхо волаш, цул тIехьагIа дешаш хилар г. Семипалатинскерча юрта боахама механизаце школе. Дийша ваьнначул тIехьагIа 1952 — 1957 шерашка болх беш хилар комбайнер волаш, Семипалатински Алма-Атински областашка МТС бригадира гIоьча волаш.

1957 шера денз А. Д. Кагерманов болх беш хилар Калинина цIерагIча колхозе бригадир волаш, цул тIехьагIа итт шера болх бир цо бригадиралла Нохч-ГIалгIай АССР Урус-Мартановски районерча «Красноармейский» совхозе.

1961 шера КПСС мугIарашка дIаийчар Алхазур Денаевич. Ше болх беш воллашехьа 1965 шера цо чакхъяьккхар Серноводски юртбоахама техникум.

Цо кулгалдеш йола комплексни бригада Еррагроссийски республикански социалистически яхьа итогех цхьадолча шерашка эггара дикагIа лоархIачарех хилар, шера ши хьувкъам хьалхебара йола инициатор а хилар из, республикерча юрта боахама къахьегамхошта юкъе эггара хьалха цо яьккхар коммунистически къахьегама бригада, яха сийлен цIи. Юртбоахама производство дегIайоалаеча доккхий хIамаш карагIдувларах 1965 шера А. Д. Кагермановна елар Социалистически Къахьегама Турпал яха цIи.

1969 — 1973 шерашка А. Д. Кагерманов директор волаш болх беш хилар Урус-Мартановски районерча «Красноармейскийи» «Гойтинскийи» совхозашка, цул тIехьагIа из хержар КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретаралла. 1986 шера денз болх беш хиннав НГIАССР агропромышленни комитета председатела заместитель волаш.

А. Д. Кагерманова хьинаре дакъа лаьцад юкъарча вахаре, КПСС XXII-чен XXV-чен съездий делегат, СССР Лаккхехьарча Совета депутат хиннав, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома члени парте обкома бюро члени хиннав, цкъа санна дукхаза а хийржав НГIАССР Лаккхехьарча Совета депутаталла, республика Лаккхехьарча Совета Президиума член а хиннав.

Даьхенна хьалхашка карагIдийннача гIулакхех А . Д. Кагермановна еннай Социалистически Къахьегама Турпал яха цIи, цунна еннай Ленина шиъ орден, Октябрьски Революцей Къахьегама ЦIеча Байракхен орденаш, медалаш.

Алхазур Денаевич Кагерманов — халкъа юккъера хьаьаьнна, кIаьдвалар фуд ца ховш хинна къахьегамхо даим дагалаттаргва вайна.

В. К. Фотеев, П. М. Архипов, Х. Х. Бокова, А. И. Воронкин, В. И. Дмитриенко, Д. Г. Завгаев, М. А. Керимов, Б. Г. Кодзоев, В. А. Куценко, Г. Г. Олейников, Е. В. Тумсоев, С. З. Умалатова, З. А. Яндиева, Л. А. Касаев, П. Г. Кащеев, А. В. Шаршавых, А. А. Мальсагов, М. А. Арбиев, В. Т. Сагаев, И. Т. Сотников.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача цIейна сийленца накъаяхара доккхий декхараш тIаийцад Нохч - ГIалгIай «Терек» яхача производственни мебельно - дахчан хIамаш еча объединене шоллагIча цеха мебельщикаша. Уж толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьй цехерча бригадаша. Царна юкъе эггара дикагIа лоархIачарех я Есина Нина Васильевна керте латтача отделочникий бригада коллектив. Укх шера хьалхарча квартале баьча балха итогаш йича цехерча бригадашта юкъе хьалхара моттиг хьожайир цунна. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо шийн норма 110—115 процент кхоачаш ца еш.

Шоашта хьалхашка латта декхараш массаза цIена кхоачаш а деш, хьинаре къахьегарца бригаде белгалбаьннаб отделочницаш Агаева Раиса, Ташуева Дагман, Ахматханова Зулай, кхыбараш. Овсаре къахьегарал совгIа, цхьаккха тайпа брак нийсъялийтац цар шоай балха тIа.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) отделочницаш З. Ахматханова, Р. Агаева, Д. Ташуева, бригадир Н. Есина шоаш отделка яьча уагага хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПАРТЕ ТЕШАМО ДЕГАШ АЙДАЬ

(Инстедоалар. Доалалур 1-ча оагIо тIа).

нача сага меттаотташ санна хIама хилар. Из бахьан лоаттабу къовсам соцабаьб вай. Школера, нах бахача моттигера, производствера индивидуальни болх хьинаргIа, тIагIертта бергболаш гIулакх оттаде декхарийла я Союз яхаш дийцар «Салют» яхача Московски машинаш еча производственни объединене слесара Н. Прохорова, ВЛКСМ ЦК секретара, В. И. Ленина цIерагIча Ерригсоюзни пионерски организаце Центральни совета председатела Н. Никитина, Ставрополерча юртарча школа нийслагIча классе дешавагIача А. Фишева, Латве ЛКСМ ЦК хьалхарча секретара И. Приедитиса, Алтайски краерча «Путь победы» яхача колхоза председатела Ю. Посова, кхычар а. Укхаза къаьстта боккха ба комсомольски вожакий болча хьокхама низ, цар стандартни йоаца решенеши гIулакхаши дарга хьеж къона нах.

Эггара чIоагIагIа теркам тIаьохийтилга дIадех пионерски организаце. Комсомолара цун духовни бувзам меттаоттабе беза, аьнна белгалдаьккхар делегаташа. Кхелетарий вахар, дагалаттараши гIулакхаши кIаьдача даха гIертилга соцаде ха кхаьчай. Ховш ма дий исполнительски, пассивни юхьигаша, мукхденна аьшк санна, сага са бера хана денз дуилга. Комсомолана хьалхашка латт пионерски болама керда импульс яла-ра декхар.

Ораторaша белгалдаьккхар съезде М. С. Горбачева даьча къамаьла тIа комсомола балха хьинар айдара, дегIаухилга сихдеча, социалистически общество революционни кердайоаккхача дола практически декхараш кхоачашдара йола хьадда программа хилар. Белгалдаьккхар мехка кагирхоша де лерхIа доккхий дагалаттараш кхоачашдара шоай низ кхоберготбоацилга, перестройка къона гварди яха цIи цар бакъергйолга.

Заседане председателал деш волчо хоам бaь ма хиллара, хIара делегатага кхаьчар ВЛКСМ центральни органий составе харжара могаберий список. Оттаяь кандидатураш ювца лерхI 17 апреле хургйолча делегацей викалий совещане.

Хержар XX съезда ВЛКСМ Центральни Комитето яьча отчетни доклада хьакъехьарча резолюцеи ВЛКСМ Уставе деча хувцамех болча соцамеи проекташ кийчъяра комисси.

Делегаташка дIайха моаршал делар съезда доазол дехьарча хьаьшаша: студентий Дунен халкъашта юкъерча союза президента Йозеф Скалас, кагирхой Димитровски коммунистически союза ЦК хьалхарча секретара Андрей Бунджулова, Хо Ши Мина коммунистически кагирхой Союза ЦК хьалхарча секретара Ву Маос, Корея социалистически къахьегача кагирхой Союза ЦК председатела Цой Рен Хэс, Куба къоначa коммунистий Союза Къаман комитета хьалхарча секретара Роберто Робайнас, 19 июла цIерагIча сандинистски кагирхой Союза генеральни координатора (Никарагуа) Педро Уртадос, Афганистана кагирхой Демократически организаце ЦК хьалхарча секретара Фарид Маздака, кхычар.

Делкъел тIехьагIа цхьан ханнача пленарни заседанешка болх бир съезда итт дискуссионни центро. Делегаташа дийцар комсомольски организацей авторитет лакхъяра наькъех, перестройке цар дакъа лацара опытах, советски кагирхой коммунистически идеалаш хьахилара методах, мохк социально - экономически дегIаухилга сихдеча, Iилма-технически прогрессе, салоIилга дикагIа вIаштIехьдоаккхача кагийча нахен мехкарашен лоацача даькъах, кхувш боагIараш граждана хинна дIаоттара проблемех, кхыдолча актуальни дешаех.

17 апреле ВЛКСМ съездо дIахо болх бир.

(ТАСС).

ПРЕССА ВЫСТУПЛЕНЕШ ПАЙДА БОАЛАШ ХИЛА ЕЗА

(Инстедоалар. Доалалур 1-ча оагIо тIа).

Кепайоазон, радиои телевидении критически выступленей эффективноста Iаткъаргда цхьайолча хана цар выступленешта гIулакхаца реагировани ца яр. прессо гучадаьха кхоачамбоацараш дIадаьха хиларах редакцешта оперативни хоам ца бар.

Иштта, укх тIеххьарча ялх бетта республикански газеташа, телевидении радиовещании студеша кийчъяьй 640 критически материал, бакъда, царех ахаш гаргга ярех жоп денадац редакцешка.

Пресса выступленешта йоагIача тайпара терко ца яр дувлайт шоашкара Сунженски, Малгобекски, Назрановски, Старопромысловски районий, республика Госагропрома, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене, «Красный молот», «Электроинструмент» заводий, кхыярий кулгалхоша.

Иштта, «Грозненский рабочий» газета оагIонаш тIа критика яьр Сунженски района боахамий кулгалхошта, районни агропромышленни объединене керттерча специалисташта хьайбаш леладу фермаш Iанга кийчъеча хана цар гIалаташ дувлийтар бахьан долаш («Застигнуты врасплох», 1986 шера 9 октябрь). Цхьа ха яьннача гIолла из проблема юха а гIоттайир газето, хьаддача масалащца хьахьекхар хIама ца деш вагIаро мичахьа кхоачаву («Не слишком ли спокойно?» 11 декабрь), бакъда, шаккхе а выступлени КПСС Сунженски райкомо а РАПО а теркал ца еш йитар. Алхастерча соцкультбыта объектай хьал доагIача тайпра ца хиларах дувцаш радиовещане студе яьча выступлене («Сатирически микрофон» яха выпуск, 1987 шера 10 январь) лерагIа даьчох хIанз а хоам баь бац Сунженски райисполкомо.

Малгобекски района кулгалхоша гIулакхацара реакци ца еш йисар «Грозненский рабочий» газета тIа «Кавказ» совхоза директора М. Султыговен («Развалить совхоз несложно, во сто крат трудней поднять», 1986 шера 20 август) Горьке цIерагIча совхоза директора Х. Вузуртановен (Вместо помощи — помехи», 1987 шера 29 январь) яь выступленеш. Цар тIа автораша теркам тIаувзар районе хьайбай помещенеш хьалъеш ца хилара, зооветеринарни болх лохача боараме хилара, иштта кхы дIахо.

Шин бутт совгIа ха яьккхар КПСС Назрановски райкомо «Грозненский рабочий» газета тIа кепатехача («Отказать проще» 1987 шера 31 январь) къахьегама ресурсех пайда эцара проблемах дувцача материала хьакъехьа ше даьчох хоам ца беш. Цу района кулгалхой кIезига леткъабац «Сердало» газета редакце а. Иштта, пхи бутт гаргга ха яьннай «Шоашта товр де мукъабитача...» (1986 шера 18 ноябрь) яхача, Назрановски автотранспортни предприяте тайп-тайпара харц гIулакхаш леладаьлга гучадаьхача рейдови материалах ше даьчох парте райком хоам ца беш ягIа.

Духхьал укх шера 2-ча апреле мара жоп дайтадац КПСС Старопромысловски райкомо «Грозненский рабочий» газета редакцега, предприятен КПСС райкомен кулгалхой балха тIарча кхоачамбоацарех ира критика еш Грозненски ремонтно-механически завода болхлочо, цу райкома члена В. Берденева яьча выступлене («Не хочу молчать», 18 январь) хьакъехьа.

Юртбоахама гIишлош хьалъяра проблемех укх тIеххьарча хана диазза дийцад «Грозненский рабочий» газета тIа, бакъда, кепайоазон тIа шийна яьча критиках йист хьа ца хулаш ягIа республика Госагропром.

Продукце дикал лакхъяра шоаш даьчох «Грозненский рабочий» газетаген из дешарашкен хоам беш бац «Красный молот», «Электроинструмент» заводий кулгалхой.

Соцам тIа белгалдаьккхад республикански пресса действенность лоха хилар дукхагIача даькъе дувзаденна да областной партийни организацена хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча, гласности унахцIена, критически атмосфереи хьаеча, эргалонаш еча Iовш йола опыт дIайовзийтача массови информацеи пропагандаи средствай бе боагIа мах парте обкома отделаша беш ца хиларца. ДукхагIйолча отделаша айхха, гIулакхащца бувзамаш леладац республикански газетийи НГIАССР Гостелерадио редакцейи йоагIйоагIача отделащца, выступленей действенность лакхъяра де доагIа новкъостал дац редакционни коллективашта, тIахьожам лоаттабац партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, организацей, министерствай, ведомствай кулгалхоша кепайоазон тIа, радио, телевидене гIолла еча критикана жоп далара.

Цунца цхьана редакционни коллективаша шоаш а дац де дезар выступленей действенность лакхъяра. Консервативни уйлаш, инерци, косность, администрировани хиларах, моттийта гIулакхаш а леладеш, каьхаташца болх барах, духовность йоацаш ширдаьннача гIулакхех ира дувцаш, компетентно факташ гойташ йола материалаш кIезига я. Публикацейи передачайи эффективность дукхагIча даькъе лохлу критика нийса а цхьа оагIув мара а ца лоацаш хиларо. Сихлуш а тIагIолла а кийчъю материалаш, дош тахкац, пресса балха тIа дIа ца йоалаш дукха гов боахама, бытовой гIулакхаш деча, кхычахьа кхоачамбоацараш хилча дукхагIча даькъе партийни комитеташта мара критика ца еш йола къьанара подход. Редакцей викалаш моттигашка болча хана кIезига контакт хул КПСС горкомашца, райкомашца, наггахьа мара дIайовзийтац царна редакционни заданеш.

Практика а хинна дIаэтта дац массови информаце республикански средстваша лоархIамегIа йолча публикацейи передачайи обзораш КПСС обкома отделашка дIаухийтилга, районашкара редакцешка ухача къахьегамхой письмой чулоацамах хоам бац парте горкомашкен райкомашкеи. Редакционни коллективаша хIанз а эсала леладу читательски аудитори йовзилга.

Парте обкома бюрос декхарийла яьй КПСС горкомаш, райкомаш, НГIАССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком, министерстваши ведомстваши критикен самокритикен дегIаккхувлара массови информацен пропагандаи средстваша беш бола болх ма хулла хьаллаца, йоагIаш яьча критикана оперативно а гIулакхаца а жоп дала, цIенхаштта бехктокхаме оза кхоачамбоацараш хиларах хоадам боллаш бехке бараш, кепайоазон тIа хинна критика тIа ца эцараш. Укхаза терками эца деза критикаца йола отношени — из кадрай политически зрелость, хувцамаш де уж кийча хилара, гIулакхащца эргалонаш е могаш хилара лоархIаме хьокхам ба, аьнна КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленуме белгалдаьккхар.

ВIаштIехьдаккха деза принципиальни йола кепайоазон критически выступленеш, дикагIйола опыт йовзийташ йола материалаш партийни комитетий бюрой заседанешка, юкххьанцарча парторганизацешка, къахьегама коллективашка ювцалга хIара дийнахьарча балха боарам а хинна дIаоттилга.

КПСС обкома отделашта тIадиллад республикански газетий йоагI-йоагIача отделащца НГIАССР Гостелерадио редакцещца гIулакхашцара бувзамаш шерделга, публикацейи передачайи действенность лакхъяра, прессас гучадаьха кхоачамбоацараш дIадахара цIенхаштта тIахьожам лоаттабара, массови информаце пропаганда еш йола дикагIйола опыт юкъейоалаяра хадданза новкъостал дара йола система кийчъе а чакхъяха а. ВIаштIехьдаккха деза шоаш яьча выступленеех хиннар фуд хойташ редакцеша шийн ханнахьа хоам белга.

Газетий редакцешкара, НГIАССР Гостелерадиогара хьадийхад шоай выступленей действенность хадданза лакхъелга. Из ишттa хургдолаш газетий оагIошта, телерадиопередачашка къайле йоацаш а хьашт долаш а дувца деза эггара актуальни йолча проблемаех, дегIаккхувла еза критикен самокритикен, карагIдаьннaчох кхоачам баь Iе йиш яц, ма хулла новкъостал де деза эргалонаш е гIерташ къовсам лоаттабераш. Материалаш хила еза цIенхаштта уйла яйташ, кхоачамбоацараш дIадоахаргдолаш, факташ нийса а бакъ а хила еза.

ВIаштIехьдаккха деза материалий действенность хилара лоаттабу тIахьожам хIанзарча хано дIадехачунга хьежжа хилар, ювцаш йола проблемаш практически чакхъяхара бокъонца эффективни хила беза из. Систематически кийчъе еза критически выступленей действенноста обзорни статьяш, лаьрххIа оагIоши передачаши, цу дешах дувцаш редакцешка вIашагIкхетараш де деза министерствайи ведомствайи кулгалхоща. Печате, радио, телевидене гIолла яьча критиках нийса реагировани ца ярах йолча фактех хадданза хоам бе КПСС обкоме. Эггара лоархIамегIа йолча публикацейи передачайи обзораш хIара квартале хьачутела парте обкома отделашка, районашкара редакцешка ухача къахьегамхой письмой чулоацам бовзийта КПСС горкомашта, райкомашта. Къахьегама коллективашка редакцеша каст-каста отчеташ е, читательски конференцеш чакхъяха, публикацеех, телерадиопередачеех къахьегамхошта хетар тахка деза.

21 ИЮНЬ ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОАХАШ

ДИКАГIБАРАШ БЕЛГАЛБАЬХАБ

Вай республика предприятей, боахамий, организацей къахьегама коллективашка дIахьош я Iаьдала моттигерча органий депутаталла кандидаташ оттабара йола хоржамашта хьалхара кампани.

Иштта, республика машиностроене флагмана «Красный молот» завода ерригача цхьайтта цехе чакхъяьннай хоржамашта хьалхара йола собранеш. Цига къахьегамхоша халкъа депутаталла кандидаташ оттабарах дош дувцача хана цIераш яьхай шоай дикагIболча, болхлой, вахаре денале позици лувцача коммунистий, комсомольций, хьинар долча активистий.

Ленински районни Совета депутаталла ши кандидат оттаве везаш яр завода мехкдаьттааппаратурни цеха коллектив. Хоржамий демократически юхьигех пайда а эцаш, укхаза йийцар йиъ кандидатура. ХIаранех йоаххка дика оамалаш цIенхаштта техкар собране гулбеннараша. Къаьстта дикагIча оагIорахьа белгалбаьхар хIанз Ленински районни Совета депутата декхараш кхоачашду воккхагIвола смена мастер Чербижев Руслани котельщик-сборщик Третьяков Александр Валентиновичи.

Чербижев Руслана заводе болх бу ворхI шу совгIа ха яьннай. Грозненски мехкдаьтта институт яьккхача Руслана хьалхе денз дикагIча оагIорахьа ше дIахьекхав коллективе. Социалистически яхье даим хьалха латташ, призови моттигаш йоахаш цо болх барах Р. Чербижевна еннай мехкдаьттен химически машиностроене Министерства предприятей «ДикагIвола мастер» яха сийдола цIи.

Голосоване итогаша хьагойтар Чербижев Руслан Каурбекович Ленински районни Совета халкъа депутаталла кандидат оттаваь хилар.

Иштта, гучадаьлар шолагIвола кандидат оттавара собране гулбеннараша котельщик-сборщик Третьяков Александр Валентинович белгалваьккха хилар. Цох дувцаш къамаьл даьраша дукха дIайха дешаш аьлар из хоаставеш. Дика новкъост, производства хьалхалаттар, мехкдаьттааппаратурни цеха дикагIйолча цхьан комплексни бригада совета член ва Александр, хьинаре дакъа лоац цо юкъарча вахаре. Шийн балха тIа даим кердадараш лехаш, уж производствана юкъеккхувлара хьинар кхо ца деш, шийн гIулакхах цIенхаштта дог лазаш саг ва из, йоахар наха.

Иштта, цу дийнахьа Ленински районни Совета депутатий кандидаталла оттабара могабир токарь Карпов Николай Анфилович, ВЛКСМ XX съезда делегат, токарь Дутушев Саламу Сайдаевич, токарь Сулиманов Мовлад Вахоевич, инженер-дефектоскопист Шевченко Марина Михайловна, кхыбола хьалха латта болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах.

Йоккха яц «Ленина байракх» яхача Малгобекски районни газета типографе коллектив. № 46 йолча хоржама округе гIолла цун коллективо оттаве везар Малгобекски горсовете депутаталла вола кандидат.

Профсоюзни организаце председатела Андрианова Татьяна Харитоновнас хоржамашта хьалхара собрани хьа а еллаш, гулбеннараша ювцаргйолаш шин кандидатура цIераш яьхар — типографе директора Иванова Валентина Павловнайи наборщица йолча Аксютенко Ксения Прохоровнайи.

— Горсовета депутата кандидаталла оттайича бакъахьа хет сона вай типографе директор В. П. Иванова, — аьлар ше къамаьл деш бухгалтера Быстрова Галина Ильиничнас. — Болх дика бовзаш, кердачоа тIаккхувш, нахаца та ховш, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара уж шийна тIехьабаха ховш саг я Валентина Павловна. Цун хьинарца, гIулакхах дог лазаш из хиларца вай бIарччача коллективана карагIдувл хьалхашка латта бехктокхаме декхараш кхоачашде. Со теш, вай бенна тешам цо бизза бакъбергхиларах.

Шаккхе кандидатура йийцачул тIехьагIа гущ дар дукхагIчар В. П. Иванова хьаллоацаш йолга. № 46 йолча Чкаловски хоржамий округе гIолла Малгобекски горсовета депутата кандидаталла оттайир типографе директор Иванова Валентина Павловна.

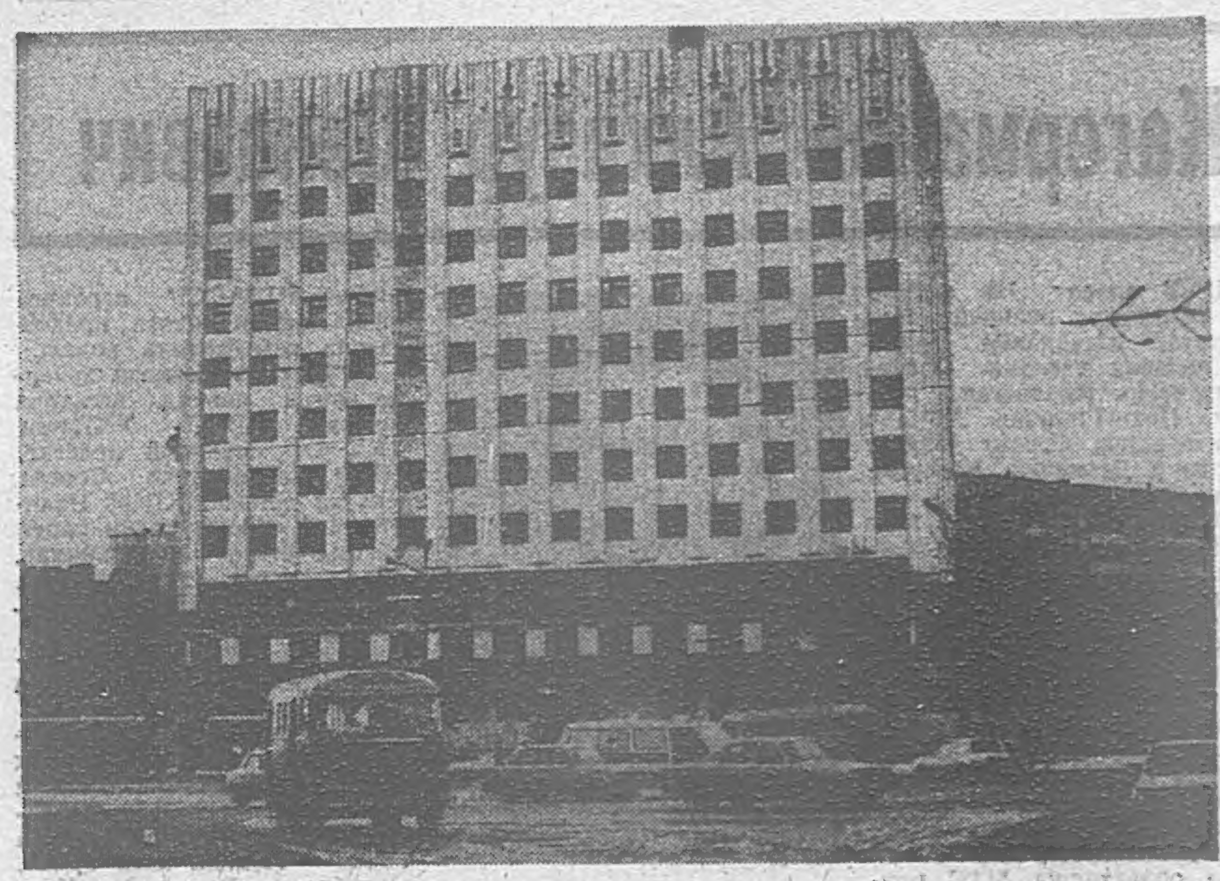

Грозный тахан. ГНИ Стройфак. Л. АБДУРЗАДОВА сурт.

ХIАНА ГОВ «СКОРАЯ ПОМОЩЬ»

ВIалла салоIаш яц укхаза телефон. Дийнахь а бийсан а ек из лорашкара новкъостал эшача наха. Вайна массанена дика йовз из телефон а цIе-кIай йола «Скорая помощь» машинаш а. Нагахь саг виса хургвац укхзара гIо ца дехаш.

Бакъда, Грозрера «Скорая помощь» станцена а эш новкъостал. Из гучадаьлар лорашка а станцерча кхьча болхлошка а ладийгIача.

— Шийтта шу да аз укхаза болх бу — йоах водителла И. Чухлебова, — цхьа иттех саг мара висаваца къаьнарча водителех. Берригаш дIаихаб. Каст - каста хувцалу тха кадраш. Юкъера даьрхIача шера мара къахьегац цхьан водитело. Оаха беш бола болх хала ба аьнна дац из. Укх станцера къахьегама хьалаш геттара во доландаь да.

Иван Георгиевича дувцар бакъдолга ховргда станце гараж бIаргаяйча. Кхыметтел машина чура ара а ваьнна Iоха моттиг яц водитела. Бийсан сменах нийсвеннар яа хIама йоацаш вус.

Дукха ха яц цу станце здани хьалъяь. Еча хана духхьал «Скорая помощь» станцена лаьрхIа яр из. Бакъда хIанз еррига кхоалагIа этаж № 2 йолча городской больница дIалаьцай. Больница аьлча а — администраце.

111 саг водитель ва тахан станце. Царех 20—25 саг цхьан сменах нийслу. ХIаравар 12 сахьата балха хила везаш ва инструкцех. Вешта, цар 24 сахьата бу болх. Иштта хилча аттагIа да, йоах. Цул тIехьагIа кхаь дийнахьа мукъа хул уж. Хетачох из «график» ерригача станцешка лелаеш-я. Хаттар отт: нагахьа иштта аттагIа а нийсагIа а дале хIана чIоагIъяц из «ше-шегIа лела график»?

Вешта из нийса деце малав цу гIулакхага хьажа везар?

Хала ба моллагIча водителла болх. ТIаккха укхазара болх геттара а хала ба. ХIара минота кийча хила веза эшача моттиге лораш дIабига. Ма хулла сихагIа яхийта езаш я машина. Йоккхача городе, дукхача транспорта юкъе геттара эш шофер салаIа хилар, цун кулг чIоагIа хилар. Иштта хургвий руль дIа ца хецаш ди - бийса даьккха саг?

ЗIамига дахчан гIанд доал гаража чу. Низткъа пхи-ялх саг Iохов цу тIа. Вожаш гонахьа латт: Вентиляци ца хиларах массе хана кIур ба укхаза. Из мел новкъа ба ховш да массанена.

Кхы цхьаькха хIама да водителаша цхьатарра дувцаш: расчетни отделахи бухгалтерехи бехкаш доах цар.

— Кхо бутт баьннаб со укхаза къахьегаш вола, — аьлар Г. В. Коршунова, — хIанз а бокъонца кхийтта ваьннаваца сай алапех. Из мишта яздеш, сенна кIалхьежадеш да ховш вац. Алапи хьаэпача дийнахьа масайттаза бухгалтере ваха везаш хул. КIордадаьд царца къувса. ХIанз укхазара дIавала безам болаш ва со. Аз болх беча укх юкъа кхо саг дIавахав.

Цу тайпара къамаьлаш да кхыча водителаша дувцараш а. ХIаьта вокххагIа волча водитела Д. Н. Думинике дийцар:

— Кагий ремонт оахаш е еза. «Медтехника» гараж я тха базови предприяти. Бакъда, цига дIаяха машина дукха гов. Цудухьа кIезигагIа аха гIерт тхо цу гараже. ХIаьта укхаза цхьа слесарь мара вац. Дошув санна мах болаш ва из, эшача цIакхоачаш а вац. Кхоачам бац запчасташтa, кепиг мах бола фент бахьан долаш цхьайолча хана цукха сеца латта везаш хул.

Ремонтно - технически база ца тоъаш хилар керттера бахьан да лораш цхьайолча хана дIабийхача тIехьа бусалга. Вешта кхы а дукха да цу гIулакха бахьанаш. Иштта цаI да «Скорая помощь» машинана кхыча машинаца никъ ца буталга.

ХIара водитела ховш да сирена а лампаш а лотаь йоагIача спецмашинана никъ бита безалга. ХIаьта цхьабола водителаш из де ловш бац. Дика дагадоагIа соахка Субботниковен Ленинен улицаш вIашагIкхетача 54—70 номер йола Джандарова лехкаш хинна машина кхыча машинах кхийтта. Лампаш а сирена а лотаь йоагIара Джандарова машина, хIаьта а никъ битанзар цунна цементовоза. Цу тайпара дола зулам даь саг (цох хатар даьнна дале а деце а) уголовни бехктокхаме оза веза.

Иштта бехктокхаме увза беза харцахьа телефонаш етташ «ловзараш» деш бола нах. Цхьан сменагIа пхиялх саг хул цу тайпара «бегаш беш». Могаш боллашехьа лорашкара оарц дехаш ба цхьабараш. Масала: «дог лазадаьннад» аьнна лораш бийхар Тамански улицагIа яхаш йолча Михай Антонивас. Лор Куракаевай фельдшер Хохловай дIакхаьчача могаш я аьнна диагноз оттайр. «ЦIагIа гIар яьнна дог лазадаьннад меттадар сона» — тIехьагIа жоп делар цо. ТIаккха доадаь доагор, ха, дерригa зе цунга меттаоттадайта даларе дикагIа уйла ергъяр цо шийна «дог лазадаьлча».

Ала ловра городера цхьадола наькъаш геттара во долга. ВIаштIара даьча цIенош тIа номераш яц. бахача наха шоаш хьаь «шлагбаумаш» латт. Еррига номераш тувлаенна я Сочински улица. Цхьаккха тайпара никъ бац Садовая улицагIа № 34 «А» йолча цIенна тIакхача.

Дукха хувцамаш хиннад вай вахаре. Хиннад уж «Скорая помощь» къахьегама коллективе а. Бакъда, уж кхы а кIоаргагIа хилийта ловра.

Ж. БОГАТЫРЕВ,
тха спец. корр.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТДИ

В. И. Ленина цIерагIа ДК.

8.30. Машинкаца йийза хIамаш е Iомалу курсаш. 8.40. Берий гитаристий кружок. 10.00. Теникий театр. 14.00. Барзкъаш дахарей тегарей курсаш. 14.00. Массовикий-затейникий кружок. 15.00. Нохчий мотт Iомабара курсаш. 16.00. Халкъа драматически театр. 18.00. Балетни студи. 19.00. «ВIашагIкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК.

11.00. Авиамоделироване кружок. 11.00. Барзкъаш дахарей тегарей курсаш. 16.00. «Цlеча шоаттден позывнойш» яха тематически сайре. 17.00. Вокально-инструментальни ансамбла концерт. 18.00. «УнахцIено» яха клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК.

13.00. Цlеча шоаттден хетадаь концерт. 14.00. «Чкъаьрий лувцар» яха клуб. 17.00. Кагирхой салаIара сайре.

Химикий культура Дворец.

9.30. «Къахьегама цIей». Художественни самодеятельноста концерт. 12.00. «УнахцIенон гIулакх деш». Беседа. 18.00. Кагирхой «Факел» яха цхьанакхетар.

Просвещене болхлой ЦIа.

12.00. «Книгаш дезар» яха клуб. «Кхоана фу дешаргда вай». 16.00. Гитаристий ансамбла концерт.

«Красный молот» завода ДК.

9.00. Берий бальни халхарий кружоко хьех. 10.00. «Вайна илле массанахьа новкъостал ду». 11.00. Художественни самодеятельноста концерт. 12.30. «Взвейтесь кострами!» яха пионерий кинолекторий. 14.00. Iарбий меттала къамаьл дувца Iомалу. 17.00. «Сийлахьча вахара оагIонаш» яха тематически киношъ хьокхар. 18.30. Кагирхой салаIара сайре.

«Красный молот» завода спорта Дворец.

17.00. Истола тIа ловзача теннисах НГIАССР хьалхле.

С. Орджоникидзе цIерагIа стадион.

17.00. Яйгача атлетика ахкан сезон хьаеллара Призах йола яхьаш

КIИРАНДИ

В. И. Ленина цIерагIа ДК.

8.30. Машинкаца йийза хIамаш е Iомалу курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 9.00. Балетни студи. 9.00 Брейк-данс. 10.00. «Велакъажар» яха халхара халкъа ансамбль. 10.00. СалоIача ден клуб. 11.00. Берий технически кхоллама выставка. 11.00. «Фаьлгийи приключенейи дунен тIа» яха киноклуб. 12.00. Бальнии дискохалхарийи школа. 12.00. В. И. Ленин ваьча денна хеталаь берий художественни самодеятельноста хьажара тIехьара концерт. 13.00. Оперни студи. 13.00. «Меридиан» яха халкъа халхара ансамбль. 14.00. Барзкъаш дахарей тегарей курсаш. 19.00. «ВIашагIкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК.

Авиамоделироване кружок. 15.00. «Юный ленинец» яха берий кинотеатр. «Ленини вай мохк». Беседа. 16.00. «Нохч-ГIалгIайчене керасташ чубахкар». Лекци. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК.

14.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 17.00. Кагирхой салаIара сайре.

Химикий культура Дворец.

10.00. «Лидер» спорт-клуб. 11.00. «Нийсархо» яха салаIара ден клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Просвещене болхлой ЦIа.

10.00. Сийлахьча Октябра 70 шу дизара хетаь берий художественни коллективий хьажар. 18.00. Театр дезарий объединени. «В гостях у Мельпомены».

«Красный молот» завода ДК.

9.00. Барзкъаш дахей теген Iомалу. 10.00. Берий бальни халхарий кружоко хьех вай. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 13.00. «Кружевница» кружок. 18.30. Кагирхой салаIара сайре.

Гороно СДЮСШОР стадион.

10.00. Футболах НГIАССР клубни хьалхле. 14.00. ЧИТО — «Урожайный». 16.00. «Даймохк» — «Спартак».

С. Орджоникидзе цIерагIа стадион.

10.00. Яйгача атлетиках ахкан сезон хьаеллара Призах йола яхьаш.

№ 45 йолча школа футбольни майда.

Футболах НГIАССР клубни хьалхле. 16.00. «Темп» — «Монтажник».

Атеистически кхетам луш

Кхера тIа даь йоазув санна

КхоалагIча классе деша ягIача Азиева Казбана докладага ладувгIа дукха бераш гулделар. Езаеннай Назрановски района Дошлакъ-Юртарча № 2 йолча юкъерча школерча кIаьнкаштеи йоIигаштеи шоай зIамнга докладчица. Сакъердаме а ховхача дег чу дужаш а хул цо Iилма-атеистически темаех лаьца дувцар «Къона атеист» яхача школьни клубе дакъалоацаш я из.

— Аз тахан шоана дувцаргда цхьан хенашка нах кхераш хиннача кIормацех, — аьлар цо шийн зIамигача трибуналга тIа хьалтIа а яьнна. — ХIанз вай атомни бомбах кхераш санна кхийраб царех нах. ТIом беш бола салтий а иддаб, цар арахийца мазаш дохи мо шоашта хьатIадоагIаш бIаргадайча.

Дукха ха а яц из хинна-м — XIX-ча бIаьшаре. Французски салташа льхад: «Юхьмарех, къамаргах, дегIах хьерч цу мазай дIаьха таьш, дIаведача — тIехьа довд, вIалла хада а ца хадаш...» Сигаларча инзо нах унзара боаха белгало а хиниа дIадаха мегаш хиннад из гIулакх, нагахьа сина Iилманхой оарцагIбаьннабецаре. Царна гучадаьннад — цу кIормаций бIенех-коконех дувлача мазех башха даьри де йиш йолга.

ХIанз чIоагIа накъадоал уж мазаш астрономашта, — яхаш дувцар Казбана шийн новкъосташка. — Уж бахьан долаш бусса седкъий сурташ даха таро хул. Лораша а пайда эц царех, тайп-тайпарча лазарашта дарбаш деча хана.

Дукха керда хIамаш дувц шоай новкъосташта цу тайпара докладаш еча «Къоначa атеиста» доакъошхоша. Ткъаь итт совгIа саг ва уж массайолча классашкара вIашагIкхийтта. Докладаш а беседаш а кхыйола Iилма-атеистически кхетама балха хетаь еш йола мероприятеш а берий ханага, классага хьежжа чакхйоах укхаза. Дукхача темаех рефераташ язъю бераша, пенгазеташ арахец. Цхьа класс яц школе шийн «Атеиста уголок» йоацаш.

Iилма-атеистически пропаганда еча къаьстта хьинаре а кайоалаш а болх беш ба лакхерча классашкара политинформатораш дешархой Гойгова Фатима, Албогачиева Лейла, Албогачиева Зарема, кхыбараш. Чулоацам дика болаш а, тематически йаьхий а я клуба балха плай. Клуба председатель 10 класса дешархо Чабиева Лейла я. ХIаьта клуба балхага хьожаш ва хьехархо З. К. Кодзоев. Мел эша литература Iоадаьд клубе, тайп-тайпара кружокаш вIашагIъехкай.

Атеистически кхетам бала аьттув луш дукха предметаш да школе: хими, физика, биологи, кхыдараш. Цига а пайда эца хьож укхазара хьехархой.

Цул совгIа, атеистически знаней денош хул школе юкъ-юкъе. Уж денош хьехархошца дага а баьле «Къоначa атеиста» клуба совето ше кийчду. Цига дакъа лоац урока занятех мукъа болча хьехархоша, бераша.

Шерра пайда эц школе Iилма-атеистически литературах, журналех, газетий материалех. Сакъердаме чаккхъяьлар школе А. И. Опарина «Вахар кхоллар» яхача книжка тIарча темаех 4—10 классашка яь беседаш.

Лекцей, докладий, беседай, кхыйолча атеистически мероприятей плана юкъе са теркам тIаззар цхьан пункто. «ХIара хьехархо декхарийла ва укх дешара шера хьалхара ах шу чакхдалале шийн классе деша дагIача бераштa юкъе мурдий тоабашца лела бер дий хьажа», яздаьдар цу тIа.

— Фу хилар шун рейдах? — хетт аз школа директорага Албогачиев Махьмада Мухарбикага.

— Хьехархоша дика дIабихьар из болх, — аьлар цо. — Из рейд еш тхона эггара хьалха дагахиннар дар: дег чу дужий-хьогI берашта оаха оала кхетама дош, пайда боалий-те оаха беча балхах? ХIана аьлча, кхо-дий шу хьалха мурдаша шоашта юкъе бераш дIачуувзаш цхьа-ши моттиг нийсъеннаяр тха микрорайоне. Школе деша дагIача бераштa юкъе дийна боадонгахьа дIачуозавенна цаI дешархо гучавалaнзар тхона.

Iилма-атеистически знанеш берий кхетам чу ювшаяра чIоаггIа новкъостал ду дешархой къахьегам безаш хьалкхебаро.

Цхьа моттиг яц школе берий кулга къахьегама лар йоацаш. Безам беце а, кий, полтув Iо а яьккха хьалъолла дог отташ я школьни гардероб. Хоза кийчъяьй из тIера а чура а, дахчах даьча догамца кхаьлай из.

Теркам тIаоз цу чу йоаллача хий мелача фонтанчико а. Хий мела корг а дита маркхал а хьекхаш кхерех хоза гIала яьй цу тIа. Классашка, коридорашка хьалтеха мел доахка стендаш хьокхама пособеш — дерригa а дешархой кулгаша хьадаь да.

ХIаьта, укхазарча дешархой бригадо кхeераш санна шекара свекла кхее ховш свекловодаш дукха бац совхоз-техникуме.

ЦаI бер дац школе (зIамига а доккха а) юкъара поручени йоацаш, цхьацца бехктокхаме декхар хьалхашка ца латташ. ЦаIаш школьни музейна керда экспонаташ лаха новкъостал деш ба, шоллагIа бараш — революци хилалехьа а, гражданскн а Сийлахь-боккхача Даймехка а тIемашка хиннача турпалхой истори тохкаш ба, кхоалагIбараш тахан вай Даьхе лораеча а кхыча мехкашка шоай интернициональни декхар кхоачашдеча а салташца бувзам лоаттабу.

Шоашкара доагIа дакъа лоац бераша дунен машар чIогIбеча, атомни тIема духьале еча а. Дукхача школьни, классни кружокий пенгазетий керттера тема я из. Халийтац бераша Машара фондацара бувзам а. Дукха квитанцеш да цар цига шоай къахьегамца даьккха ахча дIаахийтара гешал деш.

ТIехьарча хана дIахьийтар 80 сом да. Из ахча мичахьара, мишта къахьийга доаккхаргда ца ховш дукха уйла йир бераша. Юхе предприятияларе договорах болх ма бергбарий цхьан юкъа. Кхашка а де хIама мичад — Iа ма дий. ЦIагIа хьа а яь тайп-тайпара лоъамаш, хингалаш, чIаьпилгаш, пирожокаш хьа а ена вай школерча буфете дIачуелча фу дар-хьогI?», — аьлар вай йийцача Албогачиева Заремас.

Лакхерча классашка мел ягIача йиIигаша хьаллаьцар из дош. Раьза хилар из дIахайна педагогаш а.

ШоллагIча дийнахьа вIалла ца хиннача тайпара чаме дааараш дар буфете дохкаш. Кхыметтел цхьаболча хьехархоша а йидора уж шоашта чудахьа. Делкъел тIехьагIа 80 сом ахча хьаделар буфетчицас бераштa. Цу сахьате цар из Машара фонда чотах Госбанке дIачу а делар. Дукха гаьзар цIи хезача шахматистагара Машара фонда общества председателагара А. Карповгара бераштa баркал оалаш письмо кхача а.

Цхьан школе яц укхазарча кIаьнкаша шоай низаца шоашт. яьр санна юххьанцара военни кийчо еш йола майда. Цига цар тайп-тайпара военно-спортивни ловзараш ду, арме бахача шоай декхар дизза кхоачашде Iомалу.

— Бераштa къахьега моттигаш шортта я укхаза, — аьлар директора. — Кхыдола во хIамаш дагааха а мукъа долаш бер дац тхо долча.

Нийса, цIена дешаш да уж. КПСС райкома, райисполкома, республика просвещене министерства, райОНО цIерагIа тийнна дукха Сийлен грамоташ Iайний школе. Берашца масса оагIора беш бола кхетама комплексни болх тахан хьалхашка латтача декхарашка хьежжа укхаза вIаштIехьбоахаш хиларо тешал ду цар массане а.

Довргдаш хьехархоша берий кхетам чIоагIбе. айбе гIерташ хьега къа. ЗIамига долча хана денз берага оалар, цунна хьалхадоахар кхерий тIа даь йоазув мо чIоагIа ма дий.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Газах кхерам боацаш пайда ийбара бIаьстен месячник чакхдаккхарца дувзаденна «ГРОЗГОРГАЗ» ЭПУ-с дагадохийт.

НовкъостийI Города улицашка, газовии канализационнии люкашта, подвалашта, нах бахачеи общественнии зданешта юххе гIолла дIадолхаш шоашта газа хьаж кхете из тIулакх теркал ца деш ма диталаш!

Сихха газ хьаухаш хиларах хоам бе «Горгаз» аварийни службага укх телефонагIа — 04.

Диц ма де! Лаьттан кIала гIолла йодача газопроводашка металл мукх диаь тIера изоляци толхайнча из моттиг йохкалулга, тIаккха цигара газ хьааха йолалулга. ХIаьта цунах доккха хатар хул: цIи яла, нах боагабе, цар садикъа, потребителашка дIаухийташ йола газ юкъагIъяккха, эккхам хила тарлу.

«Грозгоргаз» ЭПУ.

Хьамсара эцархой!

«Орбита» яхача салон-тика тIа (В. И. Ленина цIерагIа пр., 104) йохкаш я индивидуальни а коллективни а пайда ийбара лаьрхIа йола биъ никъ бола магнитофон-приставка.

«Маяк-003» яха стерео-бытовой стационарни шин тайпа сухал бола катушечни магнитофон-приставка.

Из лаьрхIа я стереофонически монофонически музыкальни программаш лакха дикал йолаш дIаязъяраи лакхийтараи, хIаьта иштта лоха частота йолча арахьарча усилителаца болх бара, иштта цо укх функцешта Iалашою:

— магнитни лента дIаозача стабилизаци яра,
— цхьан оагIо тIара вокха оагIо тIа стерео хIама дIаяздара,
— лента кхоачаделча е хаьдача соцадара.

Модела белгалонаш:
— аьшкасаьрг боацаш дистанционно кулгалдар укх балха режимашта:
— юха хьалакхийтара,
— лента хьалхашкахьа дIакхостадара,
— лента тIехьашкахьа юхакхостадара,
— лента соцадара.

«Маяк-003» яха магнитофон-приставка чоалхане хиларга диллача лакхерча группа аппаратурех лоархI. Цун лакха технически даннеш я, частотий балха диапазон 20-22000 РЦ я. ДIаяздареи юха хьалакхийтареи каналера, гIари новкъарлений относительни боарами — минут 60 дб-л дукхагIа бац.

Аппарат хьаьй Киевски «Маяк» яхача объединене. «Маяк-003» карарча ахчах а тIадилла а йохк.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.15 — «ХIана, сендухьа»
8.45 — «Кортавукъален наь»
9.15 — ВЛКСМ XX съезда дневник.
9.45 — ДIалокх СССР ГАБТ духовой инструментий оркестро.
10.10 — Даьхен памятникаш. Телеальманах.
11.10 — Даьхен халкъий кхоллам.
13.10 — «Надея моего внука». Телевизионни документальни фильма премьера.
14.00 — «ДоттагIlе». Тележурнал.
14.30 — Коммунистически субботника дневник.
14.50 — «Дюймовочка».
15.20 — ВЛКСМ XX съезде.
15.50 — «Смена яьнначул тIехьагIа». «Орленок» яхача Концертни зале болхлой искусства говзанчашца вIашагIкхетар.
18.00 — Хоккей. Дунен чемпионат ФРГ сборни — СССР сборни. Австрера трансляци. Перерыв йолча хана — «Кердадараш».
20.20 — «Са мохк — зиза теха сомий беш». Художественни коллективий концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Якоба лоамий». Музыкально-беламе передача. (Швеция). «Iуйранара почта» йолча хьоашалгIа.
23.10 — ВЛКСМ XX съезда дневник.
23.50 — «Хьалхеи ахбийса яьнначул тIехьагIен».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — Киножурнал.
8.25 — Ритмически гимнастика.
8.55 — «Iуйранара почта».
9.25 — Киргизски студе телевидене программа.
10.25 — «Волаш ва иштта зIамига саг». Художественни фильм.
12.00 — Дунен художественни культура. Искусства къаьнара памятникаш.
12.30 — «Ашарий тамашийна оазаш». Львовера передача.
13.00 — «Лаьттара лар». Субтитрашца художественни фильм.
14.20 — «Йовзаш йола произведенеш, бовзаш бола исполнителаш». В-и, Т-и Пинайзенгlар. Л. В. Бетховен. «Крейцерова соната».
15.00 — Саг. Лаьтта. Вселенни
15.30 — Мультипликационни фильм.
16.00 — Футбол. Новкъосташха вIашагIкхетар, СССР сборни — Швеце сборни.
17.45 — «Белама гонахьа».
19.20 — Кхоана — советски Iилман ди.
19.50 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.00 — Халкъбоахама гIулакх (нохчий меттала).
20.25 — Къахьегама цIей. Спецвыпуск.
20.25 — Еррнгсоюзни ленински коммунистически субботника доакъашхошта лаьрхIа концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоккей. Дунен чемпионат ЧССР сборни — Канада сборни. Австрера трансляци. Перерыв йолча хана (22.10). — «Кердадараш».

19 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — «Ума чистейшего плоды». Iилма - довзийтара фильм.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйранара почта». Музыкальни передача.
11.30 — «Советски культура фонд». «ГIулакхаши лерхIараши».
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — «Новкъост илли». Еррнгсоюзни телевизионни конкурс.
15.25 — «Дунен кагирхойи».
15.35 — «Политикеи нравственности». Передача дIахьо яздархочо Г. Боровика
16.55 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Волшебная книга Мурада». Телевизионни художественни фильм.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Киноафиша».
19.30 — «Кердадараш».
19.35 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Алапегара алапега кхаччалца». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Илли-87».
22.55 — Футбольни обозрени.
23.40 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дIаотта!
8.15 — Халкъа ашараш.
8.25 — «Ший тайпара ваха». Художественни фильм.
10.00 — Дунен музыкальни культура ганзера. Н. Я. Мясковский. № 27 йола симфони.
10.45 — Iилма-довзийтара фильм.
11.05 — «Эрсий къамаьл».
11.35 — Халхаюол халкъа артистка Л. Кунакова. Ленинградера передача.
12.05 — Мультипликационни фильм.
12.15 — «Ши капитан». Художественни фильм.
13.45 — «Кулгаш хьаллаца вай доттагIий». Авторски илле сайре.
14.25 — Кинопанорама.
15.50 — «Сито профессора Барского». Документальни фильма премьера.
16.00 — Ашарий мозаика.
16.30 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. Къамий театрий фестиваль. И. Гаручаева, П. Хотяновский. «Исповедь». Н. Мапджанишвиле цIерагIча Паччахьалкхен академически театра спектакль.
17.55 — Томски студе телевидене программа.
19.00 — «Хьайбай дунен тIа».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Циска цIа». Мультипликационни фильм.
20.15 — Конни спорт. СССР кубок.
21.00 — «Ха».
21.40 — Доазол дехьарча фильма экран. «Хьои, сои Берлини» (ГДР).

20 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Футбольни обозрени».
8.50 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленина вахара оагIонаш. «Симбирская трилогия. 1870 — 1887 гг.». Телевизионни дукха сереш йола фильм. Фильм 1-гIа. «Зову живых».
9.50 — С. Михалкова турпалаш экрана тIа. Мультипликационни фильмаш.
16.00, 17.10, 19.30 — «Кердадараш».
16.10 — Эрсий къамаьл.
16.40 — «Агропрома гIулакхаш». Документальни фильмаш: «Сохранится неустойчивая погода», «Робот и Пеструха».
17.15 — «Баскетбольни обозрени».
18.00 — «Юхайист хила, зурманчаш!».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Сихдар. РАФЕ керда боахама формаш юкъейоалаяр. 2-гIа передача.
19.35 — Илли оал Грузински ССР халкъа артиста П. Бурчуладзес. Тбилисера передача.
20.00 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. Вахара оагIонаш. «Симбирская трилогия». Дукха сереш йола телевизионни фильм. 1-гIа фильм. «Зову живых».
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоккей. Дунен чемпионат Швеце сборни — ЧССР сборни. Австрера трансляци. Перерыв йолча хана (22.10) — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Тепло ли на Баренцевом море?». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Музыка. 1-гIа класс. Симфонически оркестра инструменташ. 2-гIа передача.
9.05 — Iилма-довзийтара фильмаш: «Розовый ветер», «По заповедным тропам».
10.05 — СПТУ дешархошта. Информатикаи вычислительни техникаи лардаш.
10.35, 11.40 — Астрономи. 10-гIа класс. Галактика.
11.05 — 20-30 шерашкара советски пейзажни живопись.
12.10 — «Алапегара алапега кхаччалца». Художественни фильм.
13.35 — Хьехархочун экран. Истори. 9-гIа класс.
14.05 — «Кердадараш».
14.10 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
16.45 — Телевизионни фильмаш.
18.00 — Хоккей. Дунен чемпионат. СССР сборни — США сборни. Австрера трансляци. Перерыв йолча хана (19.30) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Приключения Болека и Лалека». Мультипликационни фильм.
20.30 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
20.50 — Сийлахьа Октябри вай мохни. Кинозарисовка.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Павел Луспекаев».
22.50 — «Кердадараш».

РАДИО

18 АПРЕЛЬ
ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

6.40 — «Тахан къахьегама цIей». Микрофона хьалхашка ва субботник дIадахьара республикански штаба начальника заместитель З. Ахмадов.
6.50 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — 8.45 — «Безамеча къахьегама ди». (нохчий меттала).
10.15 — «Керда гIулакхаш вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — 10.40 — Реклама.
11.00 — «Къонал».
11.20 — 12.00 — «Ленина хьехамаш — ноахалий гIулакхашца».
12.40 — «Халкъа тIахьожам балха тIа» (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — «Хьона, Даьхе — тха дика къахьегам». (гIалгIай меттала).
15.15 — Еррнгсоюзни Ленински коммунистически субботника доакъашхошта лаьрхIа концерт.
16.00 — «Профсоюзаши вахари». Радиожурнал.
16.15 — 17.00 — «Ашарий почта».
18.00 — «Кердача хоамий» специальни выпуск.
18.30 — 19.00 — Концерт.

УКВ

19.00 — Машарахи къахьегамахи дола иллеш.
19.30 — Халхара ашараш.

19 АПРЕЛЬ
СОВЕТСКИ IИЛМАН ДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукхаеза ашараш».
11.20 — 12.00 — КIирандеи ашарий программа.
15.15 — 15.30 — «Iилма — производстванна».
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагIал долчарна». Концерт.
19.00 — Тха ашарий галерея (А. Димаева иллеш).

20 АПРЕЛЬ

6.40 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
6.50 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа.
8.21 — КПСС XXVII съезда соцамаш — вахаре! «Деша тIехьа — гIулакх» (гIалгIай меттала).
8.31 — 9.00 — Iуйранара концерт.
9.15 — Сийлахьча Октябра 70 шу дизара — доаггIача тайпара накъадаха! «Мишта кхоачашду вай декхараш» (нохчий меттала).
9.30 — «Тхога лазду». Кахатий обзор.
9.45 — 10.00 — Бокхийчарна берех лаьца. Беседа (гIалгIай меттала).
15.15 — 15.45 — «Кагирхойн хан» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Микрофона хьалхашна я Нохч-ГIалгIай радион телевидени инструментальни ансамблии цун солисташи.
16.25 — «Хьусена дош». Х. Осмиева дувцар (гIалгIай меттала).
16.40 — 17.00 — «Саги закони». Радиожурнал (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Реклама.

УКВ

19.00 — Хьамсарча мехках дола иллеш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грознеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш. Iуйрнйна дохк а доаллаш. Малхбоалехьара секунде 2 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 10 — 15. Грозне 13 — 15 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш. йоачан а йолаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 1 — 6. дийнахьа 4 — 9 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907. г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ00154. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92, 2-85-04; Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1546.